

VALTA SUOMESSA

VALTA SUOMESSA (VALTA)
2007–2010 -TUTKIMUSOHJELMA

FORSKNINGSPROGRAMMET
MAKTEN I FINLAND (VALTA) 2007–2010

RESEARCH PROGRAMME ON
POWER IN FINLAND (VALTA) 2007–2010

**Valta Suomessa (VALTA)
2007–2010 -tutkimusohjelma**

**Forskningsprogrammet
Makten i Finland (VALTA) 2007–2010**

**Research Programme on
Power in Finland (VALTA) 2007–2010**

**Ohjelmamuistio
Programmbeskrivning
Programme memorandum**

Helsinki 2005

Layout: PixPoint ky

ISBN 951-715-568-9

Tampereen yliopistopaino, 2005

Sisällys

ESIPUHE	6
1. TUTKIMUSOHJELMAN PERUSTELUT	7
2. TAVOITTEET	9
3. LÄHESTYMISTAPOJA VALTAAN	10
4. TEEMA-ALUEET	12
4.1 Kansainvälinen järjestelmä, Valta Suomessa ja Suomen valta	12
4.2 Valta valtiossa ja valtion valta	13
4.3 Talous ja valta	14
4.4 Kansalaiset ja kansalaisyhteiskunta	15
4.5 Media ja valta	16
4.6 Sukupuoli ja valta	16
5. TUTKIMUSOHJELMAN TOTEUTUS	18
5.1 Ohjelman rahoitus	18
5.2 Aikataulu	18
5.3 Ohjelmaryhmä	18
5.4 Kansainvälinen yhteistyö ja ohjelman koordinaatio	18
5.5 Loppuarviointi	19
6. HAKUOHJEET JA HAKEMUSTEN ARVIOINTIKRITEERIT	20
6.1 Aiehaku	20
6.2 II vaiheen haku	21
6.2.1 Yksittäiset hankkeet	21
6.2.2 Konsortiohankkeet	22
6.2.3 Tutkimussuunnitelma	23
LISÄTIETOJA	25

Innehåll

INLEDNING	29
1 MOTIVERINGAR	30
2 MÅL	32
3 OLIKA PERSPEKTIV PÅ MAKT	33
4 TEMAOMRÅDEN	35
4.1 Det internationella systemet, makten i Finland och Finlands makt	35
4.2 Makten i staten och statens makt	36
4.3 Ekonomi och makt	37
4.4 Medborgarna och medborgarsamhället	38
4.5 Media och makt	39
4.6 Kön och makt	39
5 GENOMFÖRANDE	41
5.1 Finansiering	41
5.2 Tidtabell	41
5.3 Programgruppen	41
5.4 Programkoordinering och internationellt samarbete	41
5.5 Utvärdering	42
6 ANSÖKNINGSFÖRFARANDE OCH BEDÖMNINGSKRITERIER	43
6.1 Preliminära ansökningar	43
6.2 Det andra steget	44
6.2.1 Enskilda projekt	44
6.2.2 Konsortier	45
6.2.3 Forskningsplan	45
NÄRMARE INFORMATION	47

Contents

INTRODUCTION	51
1 RATIONALE FOR THE RESEARCH PROGRAMME	52
2 GOALS OF THE RESEARCH PROGRAMME	54
3 APPROACHES TO POWER	55
4 THEMES OF THE RESEARCH PROGRAMME	57
4.1 International system, power in Finland and Finnish power	57
4.2 Power in the state and state power	58
4.3 Economy and power	59
4.4 Citizens and civil society	60
4.5 The media and power	60
4.6 Gender and power	61
5 IMPLEMENTATION OF THE RESEARCH PROGRAMME	63
5.1 Funding	63
5.2 Timetable	63
5.3 Programme Steering Group	63
5.4 Programme coordination and international cooperation	64
5.5 Final evaluation	64
6 APPLICATION GUIDELINES AND CRITERIA FOR PROJECT EVALUATION	66
6.1 Call for plans of intent	66
6.2 Second phase of application	67
6.2.1 Individual projects	67
6.2.2 Consortium projects	68
6.2.3 Research plan	68
MORE INFORMATION	70

ESIPUHE

Westermarck-seura osoitti keväällä 2004 Suomen Akatemialle aloitteen suomalaista valtajärjestelmää koskevan tutkimusohjelman käynnistämisestä. Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta päätti kokouksessaan 17.9.2005 esittää Suomalainen valta -tutkimusohjelman käynnistämistä, ja Suomen Akatemian hallitus antoi päätöksellään 15.2.2005 toimikunnalle neuvotteluvaltuuden tutkimusohjelman valmistelemiseksi. Akatemia asetti päätöksellään 15.2.2005 ohjelman valmistelua varten valmisteluryhmän kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnan jäsenistä, ja täydensi sitä päätöksellään 20.5.2005.

Valmisteluryhmän jäseninä toimivat kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnasta professori Kyösti Pekonen, puheenjohtaja; professori Anne Kovalainen varapuheenjohtaja; tutkimusprofessori Matti Heikkilä; dosentti Päivi Hovi Wasastjerna ja professori Juha Sihvola; sekä biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunnasta professori Pasi Puttonen.

Valmisteluryhmä järjesti Säätytalolla 31.5.2005 tutkivan työpajan, johon osallistui noin 180 tutkijaa. Keskustelun avaukseksi kuultiin kuusihenkiä paneelia, jonka jäsenet edustivat julkishallintoa, poliittista järjestelmää, talouselämää, kulttuuria, tiedeyhteisöä ja mediaa. Iltapäivällä osallistujat jakaantuivat kuuteen temaattiseen työryhmään ja valmistelivat esityksen tutkimuksen keskeisistä tarvealueista. Ohjelman valmisteluryhmä käytti ohjelmamuistion valmistelussa pohjana tutkivassa työpajassa saatuja palautteita.

Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunta päätti kokouksessaan 16.9.2005 esittää Valta Suomessa –tutkimusohjelman käynnistämistä, ja Suomen Akatemian hallitus päätti kokouksessaan 15.11.2005 ohjelman toteutuksesta vuosina 2007-2010.

Valta Suomessa -valmisteluryhmän asiantuntijasihteerinä toimi PhD Johanna Kantola ja sihteerinä tiedeasiantuntija Tiina Forsman kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikunnasta.

1 TUTKIMUSOHJELMAN PERUSTELUT

Suomalainen yhteiskunta ja sen valtajärjestelmä – poliittinen järjestelmä, talouselämä, oikeusjärjestelmä, kulttuuri ja julkishallinto – ovat olleet muutospaineiden kohteena viime vuosikymmeninä. Suomi on liittynyt Euroopan Unioniin ja Euroopan valuuttayhteisöön, suomalaiset yritykset ovat kansainvälistyneet ja talouselämä on integroitu tiiviisti globaaliin talouteen. Suomalainen valta ja demokratia ovat uusien ulkoisten ja sisäisten haasteiden edessä.

Pohjoismaista Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa on kartoitettu näiden muutosten kansallista merkitystä toteuttamalla laajat tieteelliset valtatutkimukset. Ruotsissa valtatutkimuksia on ollut useita, joista viimeisin alkoi vuonna 1997. Tanskassa ja Norjassa maiden parlamentit käynnistivät vuonna 1998 viiden vuoden valtatutkimukset. Globalisaation, EU:n kasvavan päätöksentekovallan, yksilöllistymisen, kaupallistumisen, kansainvälisen oikeuden velvoitteiden ja oikeudellisen sektorin roolin kasvamisen nähtiin asettavan haasteita maiden demokratioille ja perinteisille valtajärjestelmille. Valtatutkimuksissa korostettiin myös monikulttuurisuuden, median, ympäristöongelmien, uusien teknologioiden, ja tietoyhteiskunnan synnyttämää tarvetta tutkia valtaa ja demokratiaa.

Pohjoismaiset valtatutkimukset ovat tuottaneet uutta tietoa vallasta käsitteellisellä ja empiirisellä tasolla, mikä on ollut omiaan herättämään niin kansallista kuin kansainvälistäkin keskustelua. Eri maiden tutkimusten tulokset ovat myös olleet helposti vertailtavissa. Esimerkiksi Tanskan ja Norjan valtatutkimusten johtopäätökset eroavat joiltakin osin merkittävästi toisistaan. Siinä missä Tanskan loppuraportissa korostetaan tanskalaisen demokratian voivan hyvin, kansalaisten osallistuvan aktiivisesti yhteiskunnalliseen toimintaan ja luottavan julkisiin instituutioihin, Norjaa käsittelevissä tutkimuksissa maan parlamentin nähtiin menettäneen merkittävällä tavalla valtaansa ja vaikutusmahdollisuuksiaan ylikansallisille toimijoille. Norjassa vallan nähtiin myös keskittyneen medialle ja muutamille harvoille vallankäyttäjille. Tanskaa ja Norjaa vertailevissa tutkimuksissa pohditaankin, mikä on EU-jäsenyyden merkitys kansallisille valtarakenteille: EU:n pitkäaikainen jäsenvaltio Tanska suhtautuu ylikansallisen vaikutusvallan kasvamiseen positiivisesti, kun taas EU:n ulkopuolella oleva valtio Norja suhtautuu siihen negatiivisesti.

Suomessa ei ole toistaiseksi toteutettu vastaavaa valtatutkimusta. Globalisaation, kansainvälisen integraation tiivistymisen ja Suomen nopean kansainvälistymisen poliittiset, taloudelliset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset vaikutukset valtaan Suomessa ja Suomen valtaan ovat tutkimusohjelman keskeisiä tutkimuskohteita. Kansainvälisistä toimijoista esimerkiksi Euroopan unionilla (EU) ja eurooppalais-tumisen prosesseilla on keskeinen merkitys suomalaiselle valtatutkimukselle. Yhtäältä EU asettaa haasteita kansalliselle demokratialle ja valtajärjestelmälle. EU:n päätöksentekoprosessit koetaan usein läpinäkymättömiksi ja kansallisten toimijoiden vaikutusvalta rajalliseksi. Toisaalta EU lisää jäsenvaltioidensa vaikutusmahdollisuuksia tarjoamalla ratkaisuja ylikansallisiin ongelmiin. Voitaisiinkin ajatella, että joillakin aloilla EU merkitsee kansallisen hallintovallan menetystä, mutta lisää sitä toisilla.

Kansainvälistymisen lisäksi Suomen valtajärjestelmä on muuttunut sisältäpäin. Valtaan ja vallankäyttöön Suomessa ei vaikuta ainoastaan yli- ja poikkikansallinen kehitys, vaan myös maan sisällä syntyvät ja muuttuvat erot monimutkaistavat suomalaisen vallan tutkimusta. Suomessa on otettu käyttöön uusi perustuslaki, uusittu keskusvirastojärjestelmää, kuntien taloudellista päätösvaltaa on lisätty ja julkisessa hallinnossa on uusittu ohjaus- ja hallintokäytäntöjä. Valtion omistajapolitiikka on kokenut suuren mullistuksen. Eri instituutioiden merkitys on vaihdellut huomattavasti erilaisissa historiallisissa tilanteissa. Suomalaisessa valtarakenteessa organisaatioilla ja kansalaisjärjestöillä, kuten puolueilla, ammattiyhdistysliikkeellä, urheilujärjestöillä ja kirkolla, on perinteisesti ollut keskeinen merkitys eliittien rekrytoinnissa ja vallan legitimeetin tuottamisessa. Näiden asema ja merkitys nimenomaan kansalaisjärjestöinä on kuitenkin heikentynyt ja tätä kautta niiden kyky tuottaa legitimeettiä on vähentynyt. Myös suomalaisen hyvinvointivaltion ja konsensuspolitiikan valtarakenteet ovat muutospaineiden kohteena. Nämä suomalaisen yhteiskunnan sisäiset muutokset korostavat entisestään tutkimusohjelman tarvetta.

Suomea ja suomalaista vallankäyttöä määrittävät myös esimerkiksi taloudelliseen toimeentuloon, työhön, maantieteeseen, uskontoon, sukupuoleen ja etnisyyteen liittyvät erot. Tutkimusohjelmassa onkin olennaista kysyä yhtäältä perinteisessä mielessä, kenellä on valtaa, ja toisaalta uusien valtateorioiden hengessä, miten valta tuottaa näitä eroja ja mitä merkitystä niillä on. On tärkeää tutkia myös sitä, miten yhteiskunnalliset erot – kuten esimerkiksi tulo- ja koulutuserot – tuottavat vallan suhteen erilaistuvia asemia ja mahdollisuuksia. Näiden monimutkaisten prosessien tutkiminen liittyy Suomen osaksi pohjoismaisia valtatutkimuksia, mutta yhtä lailla tuottaa uutta tietoa suomalaisten valtarakenteiden erityispiirteistä ja historiallisista eroista suhteessa muihin pohjoismaihin.

2 TAVOITTEET

Vaikka edellä kuvailluista erillisprosesseista on käyty kiivastakin keskustelua ja kokonaisyhteiskunnallisesta kehityksestä on pyritty synnyttämään arvokeskustelua, suuret hallinto- ja valtopoliittiset linjat on kuitenkin päätetty pääosin ilman laajaa julkista keskustelua. Näiden muutosten vaikutuksista kansalaisten elämään, demokratiaan, vallan jakautumiseen ja hallinnon toimintatapaan on tehty erillis-tutkimuksia ja arviointeja, mutta kokonaisvaltainen tulkinta puuttuu. Tutkimusohjelman yhtenä tavoitteena on tuottaa tällaista laaja-alaista tutkimusta vallasta ja sen muutoksista Suomessa. Muut pohjoismaiset tutkimukset osoittavat tällaisen valtatutkimuksen tarpeellisuuden niin tutkimuksen, kansalaiskeskustelun kuin kansainvälisen vertailtavuudenkin kannalta.

Tutkimusohjelman toinen keskeinen tavoite on tuottaa uutta empiiristä tietoa konkreettisista valtaprosesseista. Tutkimusohjelmassa korostetaankin vallan mekanismien selvittämisen edellyttävän ennen kaikkea valtaprosessien empiiristä tutkimista, sillä valta toteutuu lähes aina hyvin konkreettisella tavalla.

Keskeiset tavoitteet ovat:

- Tukea laadukkaita tutkimusryhmiä ja rohkaista korkeatasoista monitieteellistä valtatutkimusta.
- Vahvistaa tutkijoiden ja tutkimushankkeiden kansallista ja kansainvälistä verkottumista ja yhteistyötä sekä vakiinnuttaa uusia yhteistyön muotoja tutkimusryhmien välille.
- Tuottaa vertailevaa tutkimusta vallasta Suomessa ja siten valaista suomalaisten valtarakenteiden ja valtamekanismien erityispiirteitä sekä pohtia niiden yhteneväisyyksiä ja eroja suhteessa muihin maihin ja kulttuureihin.
- Edistää uusien näkökulmien ja tutkimusmenetelmien soveltamista valta-tutkimukseen.
- Edistää tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta.
- Tehostaa tiedonkulkua ja tutkimustuloksista tiedottamista tutkijoiden keskuudessa sekä tutkijoiden, päättäjien, intressiryhmien ja suuren yleisön välillä, ja vaikuttaa yhteiskunnalliseen keskusteluun vallasta Suomessa.

3 LÄHESTYMISTAPOJA VALTAAN

Tutkimusohjelmassa rohkaistaan erilaisia lähestymistapoja vallan tutkimiseen, koska ensinnäkin vallan käsite ja vallan ilmiö ovat nykikäsitteiden mukaan monitahoisia, ja toiseksi vain erilaisia lähestymistapoja hyödyntäen on mahdollista tuottaa uutta tietoa vallasta Suomessa.

Perinteisesti valta on nähty resursseina: jollakin on valtaa, kun hänellä on esimerkiksi materiaaliseen tai immateriaaliseen pääomaan, organisaatioihin, tai asian-tuntijuuteen liittyviä vallan resursseja. Keskeisiä kysymyksiä tästä näkökulmasta ovat: ketkä ovat päättävissä asemissa hallinnollisissa elimissä kuten johtokunnissa, komiteoissa, tai yhtiöiden hallituksissa? Kuinka valta on jakaantunut eri instituutioiden ja toimijoiden välillä? Onko valta keskittynyt tietyille eliiteille ja miten eliittirakenteet muuttuvat? Kuinka valtaeliittiin rekrytoidutaan ja minkälaisia sosiaalisia verkostoja valtaeliittien välillä tai sisällä on? Perinteisesti sukupuolen, iän, koulutuksen, luokka-aseman, ja puoluetustan on nähty vaikuttavan vallan jakaantumiseen. Edellä kuvattujen kysymysten osalta on tärkeä tutkia sitä, minkälaisia muutoksia vallan resursseissa on tapahtunut ja tapahtumassa ja mitä ovat vallankäytön vastuuseen liittyvät ongelmat.

Myös vallan puute voi olla ongelma. Valtaa käyttävien poliittisten päättäjien legitiimien vallan puute tai vähäisyys tuottaa ongelmia sekä kansainvälisessä järjestelmässä että kansallisessa poliittisessä järjestelmässä. Esimerkiksi ympäristöongelmien hoitamisen kannalta on ongelmallista, jos riittävä valta puuttuu.

Vallan ymmärtämisen kannalta on myös tärkeä muistaa, että valta ratkeaa vasta valtaa koskevan kamppailun tuloksena. Vallan tutkimisessa olisi tärkeää tarkastella valtaa ja vallan toimintamekanismeja nimenomaan valtaa koskevassa kamppailussa muotoutuvana valtana.

Valtateorioissa on niin ikään yleistynyt suuntaus tutkia rakenteellista valtaa. Näissä tutkimuksissa valta nähdään institutionaalisenä ja diskursiivisena valtana. Rakenteellisen vallan tutkimuksessa on siirrytty kysymyksestä: "Kenellä on valtaa?" kysymyksiin "Miten valtaa käytetään?" ja "Miten valta institutionalisoituneina toimintalogiikkoina toteutuu?" Näistä lähtökohdista katsottuna valta on voima, joka tuottaa käsiteltävinä olevat ilmiöt: käsitteet, toimijat ja instituutiot. Tästä seuraa, että valta ei ole keskittynyt vain yhteen instituution tai yhdelle tasolle, vaan se järjestää ja rakentaa kaikkia sosiaalisia suhteita. Diskursiivista valtaa tutkittaessa kamppailu vallasta voidaan nähdä kielellisinä määrittelykamppailuina.

Diskursiivinen ja rakenteellinen valta nostavat esiin kysymykset kulttuurisesta vallasta. Kulttuurinen valta on normittavaa valtaa, joka säätelee sitä, mikä on sallittua ja toivottavaa. Kulttuurista valtaa tutkittaessa tutkimuskohteena ovat erityisesti vallan symbolisen tuotannon instituutiot kuten koulu, kirkko, media ja talouselämä. Keskeisiä analyysin kohteita voivat olla tavat, joilla kulttuuri tuottaa valtaan liittyviä eroja esimerkiksi kielen, etnisyyden, sukupuolen, uskonnon tai seksuaalisuuden pohjalta.

Teknologian, tiedon ja vallan kytkökset ovat olleet näkyvästi esillä viimeaikaisissa keskusteluissa. Yhtäältä tiedon tuotanto ja käyttö on oleellinen osa modernin yhteiskunnan vallankäyttöä, ja toisaalta teknologian kehitys on aina muokannut valtarakenteita. Esimerkkinä tiedon merkityksen kasvusta yhteiskunnassa on lääketieteellisen tiedon kasvu ja tähän liittyvät päätöksenteon, priorisoinnin ja terveyden kysymykset. Missä ja kenellä on tieto ja kuka sitä saa tuottaa? Kuka määrittelee, mikä on tietoa? Tiedon valtaan liittyy kiinteästi asiantuntijuus ja asiantuntijoiden valta. Olennaista tiedossa on myös auktoriteettien rakentaminen: kuka saa sanoa ja määritellä ongelmat, millaisia taktiikoita asiantuntijat ja muut eliitit käyttävät valtansa vahvistamiseen, miten asiantuntijuutta käytetään poliittisen vallan legitimointiin?

Tutkimusohjelmaan osoitetuista hakemuksista olisi hyvä ilmetä hankkeen soveltama(t) näkökulma(t) valtaan: toisin sanoen se, miten valta tullaan hankkeessa ymmärtämään ja miten valittua näkökulmaa toteutetaan tutkimuksessa. Hakemuksien toivotaankin pohtivan vallan käsitettä valtateorioissa tapahtuneen kehityksen valossa ja hyödyntävän niin perinteisten kuin uudempien valtateorioiden antamia teoreettisia ja metodologisia välineitä. Suunnitelmassa tulee myös selvittää, mitä uutta hanke tuo yleiseen tietämykseen vallasta Suomessa.

4 TEEMA-ALUEET

Vallan tutkimuksen tärkeyttä valotetaan seuraavassa tutkimusohjelman keskeisten teema-alueiden kautta. Teema-alueet nousevat edellä esitellyistä kansainvälistymis-kehityksestä, kansallisista muutoksista ja Pohjoismaissa toteutetusta tutkimuksesta. Teema-alueiden ohella myös muita kysymyksiä on mahdollista tutkia. Teemoittaisesta esittelytavasta huolimatta eri teemojen yhteyksiä tarkasteleva tutkimus on tärkeää. Miten valtaa tuotetaan yhteiskunnallisissa ja kulttuurisissa prosesseissa ja käytännöissä, miten siihen nivoutuvat vallan käyttäjien ja sen kohteiden sukupuoli, etnisyys ja muut identiteettimääreet? Näiden elementtien – sekä lisäksi erilaisten yhteiskunnallisten trendien – tarkasteleminen yhdessä, ei toisistaan irrallisina, tuottaa uudenlaista tietoa. Samoin esimerkiksi vallan käsitettä, vallan historiaa, vallan moraalialia ja vallan ja vastuun välistä suhdetta koskevat kysymykset ovat tärkeitä ongelmia kaikilla teema-alueilla.

4.1 Kansainvälinen järjestelmä, valta Suomessa ja Suomen valta

Suomen asema globaalissa valtajärjestelmässä on muuttunut. Suomi on liittynyt Euroopan Unioniin ja Euroopan valuuttayhteisöön, suomalaiset yritykset ovat kansainvälistyneet ja talouselämä integroitunut osaksi globaalia taloutta. Jäsenyys Euroopan Unionissa on vaikuttanut olennaisella tavalla Suomen valtajärjestelmään. EU:n ohjausperiaatteet heijastuvat jäsenvaltioihin, muun muassa kansanedustuslaitokseen, lainsäädännön luonteeseen, erilaisten säädösten keskinäissuhteisiin ja sääntelyn sisältöön.

Tutkimuksen kohteena tulisi olla se, miten suomalaisten elämään vaikuttavat aloitteet syntyvät, etenevät ja suodattuvat kansalliselle tasolle ja millaisissa poliittisissa yhteisöissä valtaa tuotetaan. Mitkä ovat Suomen toimintamahdollisuudet tiivistyvässä maailmassa ja Euroopassa? Kenellä on valtaa kontrolloida näitä prosesseja? Globalisoituvassa maailmassa valtioiden välisten poliittisten suhteiden kokonaisuutta tutkiva tieteenala näyttää muuttuvan enenevässä määrin ongelmalliseksi. Hallitusten välinen toiminta on yhä enemmän yhteydessä poikkikansallisiin verkostoihin. Monien maailmanpolitiikan ilmiöiden tutkiminen vaatii perinteisten valtion yhtenäisyyttä, suvereniteettia ja toimijuutta korostavien teorioiden ylittämistä. Huomiota on kiinnitettävä niihin moninaiisiin vallan instituutioihin, joissa myös suomalaiset toimivat ja joissa tehdyt päätökset tulevat osaksi suomalaisia lakeja, asetuksia ja käytäntöjä. Valtion toimijuuden olettamisesta on myös siirryttävä tarkastelemaan sitä, ketkä käyttävät suomalaista valtaa kansainvälisissä järjestöissä ja muissa poikkikansallisissa konteksteissa.

Erilaiset kansainvälisepoliittiset interventiot – tapahtuivatpa ne sitten talouden, kehityksen, rauhanturvaamisen tai siviilikriisinhallinnan nimissä – pyrkivät määrittelemään ongelmia ja esittämään niille ratkaisuja. Näin niissä ilmenee diskursiivinen valta, joka tuottaa kohteensa, normalisoi joitain poliittisia käytäntöjä joidenkin muiden kustannuksella sekä synnyttää tilan tietynlaiselle poliittiselle toimijuudelle.

Talouden ja markkinoiden kansainvälistyminen asettaa haasteita suomalaiselle vallalle. Suuri osa suomalaisten hyvinvointiin ja työllisyyteen liittyvistä taloudellisista päätöksistä tehdään poikkikansallisissa konteksteissa ylikansallisten säännösten rajoittamina.

Valtaan kohdistuvassa tutkimuksessa ei kuitenkaan tule keskittyä ainoastaan poliittisiin ja taloudellisiin kysymyksiin, vaan esimerkiksi ihmisoikeuksiin, kulttuuriin, oikeus- ja moraalijärjestelmiin ja uskontoon liittyvät ilmiöt ovat yhtälailla tärkeitä kansainvälisiä kenttiä, politiikan ja vallan rajapintoja, missä valtaa ja vallan puutumista on tutkittava. Myös vallan symboliset ja visuaaliset muodot ovat tärkeitä tutkimuskohteita.

4.2 Valta valtiossa ja valtion valta

Tutkimusohjelmassa on tärkeää tutkia, miten kansainvälistyminen ja integraatio ovat vaikuttaneet ja muokanneet vallan rakenteita ja mekanismeja valtiossa. Mitä muutoksia on havaittavissa instituutioiden välisissä valtasuhteissa? Miten eliittirakenteet ovat muuttuneet? Miten asiantuntijuuden merkitys on korostunut? Entä mitä merkitystä näillä muutoksilla on kansanvallalle? Mitkä ovat kansainvälistymisen oikeudelliset vaikutukset, eli miten kansainväliset sopimukset ja Euroopan unionin lainsäädäntö ovat vaikuttaneet valtarakenteisiin ja vallan mekanismeihin Suomessa?

Yksi keskeinen suomalaisen yhteiskunnan valtajärjestelmään kohdistuvan tutkimuksen tarve onkin demokratian eli kansanvallan tila kansalaisvaikuttamisen eri muotoineen. Keskeinen tutkimuskohde on kansainvälistymisen ja integraation vaikutukset kansanvallan mahdollisuuksiin kansalaisten valtana. Millaista poliittista kansalaisuutta kansallinen ja kansainvälinen valta rakentavat tämän päivän Suomessa? Tärkeä kysymys on sekä kansainvälistymisen ja integraation että suomalaisen yhteiskunnan sisäisten muutostekijöiden vaikutus keskeisen kansanvallan instituution – eduskunnan – asemaan. Tässä yhteydessä voidaan myös pohtia perustuslakiuudistuksen vaikutuksia puhuttaessa vallasta Suomessa. Lisäksi tutkimusohjelman puitteissa voidaan tarkastella oikeuslaitosta ja sen roolia osana vallankäytön mekanismeja.

Pohjoismaista hyvinvointivaltiota ja suomalaista yhteistyön ja yhteisymmärryksen tavoitetta korostavaa konsensuspolitiikkaa on pidetty keskeisinä suomalaiselle valtajärjestelmälle. Tutkimusohjelmassa pyritään tuottamaan uutta tietoa näiden kohtaamista uusista haasteista ja selvittämään, minkälaisista valtamekanismeista niissä on ollut kyse ja mitä näille valtamekanismeille on tapahtumassa. Se, miten nämä uudet haasteet vaikuttavat poliittisiin puolueisiin, jotka ovat perinteisesti olleet keskeisiä valtamekanismeja edustuksellisessa demokratiassa, on niin ikään tärkeä tutkimuskysymys.

Koko julkinen alue on ollut syvällisten muutosten kohteena viime vuosikymmeninä. Esimerkiksi miten kuntien asema hyvinvointipalvelujen tuottajina on muuttunut? Mitkä ovat olleet niin kutsutun New Public Management (NPM) ajattelutavan ja markkinaehtoistumisen vaikutukset suomalaiseen hyvinvointivaltiomalliin? Tässä

yhteydessä tarkastelun kohteeksi nousee väistämättä myös globaalin, eurooppalaisen, kansallisen ja paikallisen kytkeytyminen toisiinsa – esimerkiksi alueiden erilaisina kehitysmahdollisuuksina ja tämän kytkeytymisen vaikutukset valtaan Suomessa.

Suomen erityispiirteenä on ollut poikkeuksellisen suuri riippuvuus metsäsektorista. Luonnonvara-alan päätöksenteossa sekä kansainvälisen yhteistyön ja asiantuntijoiden merkitys että kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen suora osallistuminen politiikan valmisteluun ovat kasvaneet. Tutkimusohjelman puitteissa voidaan tutkia tätä vallan uusjakoa ja sen synnyttämiä keskusteluja hallinnon legitimiteetistä.

4.3 Talous ja valta

Talouden globalisaatio on luonut mielikuvan siitä, että talouden valta ulottuu tänä päivänä lähes kaikkialle. Mitkä ovat globaalin talouden, yhdentyvien markkinoiden, uusien markkina-alueiden, kansainvälisen kilpailukyvyyn merkityksen korostumisen, ja tiivistyvän EU:n valtaulottuvuudet ja vaikutukset taloudellisen vallan muutoksiin, kun otetaan huomioon esimerkiksi säännöstelyn purkamisen viimeisen 20 vuoden aikana ja pankkien vallan ainakin osittainen mureneminen? Minkälaisen murroksen suomalainen talousjärjestelmä on kokenut? Tutkimusohjelman oletetaan antavan vastauksia kysymykseen, onko talouden valta laajentumassa. Miten markkinoiden toiminta on muuttunut? Myös julkisyhteisöjen toimintatavat ovat muuttuneet liiketaloudellisten toimintalogiikkojen omaksumisen myötä. Miten markkinaehtoistuminen näkyy valtion ja kuntien organisaatioiden toiminnassa ja vallankäytön muutoksissa? Näillä muutoksilla on myös kansalaisiin kohdistuva ulottuvuutensa. Taloudellista valtaa käyttävät kansallisella ja EU-tasolla myös työmarkkinajärjestöt. Miten niiden käyttämä valta ja toimintatavat ovat muuttuneet?

Taloudellisen ja poliittisen vallan vuorovaikutusta tutkittaessa voidaan yhtäältä tarkastella sitä, miten yritykset pyrkivät vaikuttamaan poliittiseen vallankäyttöön. Mitkä ovat korporatiivisen vallankäytön eli julkisen vallan ja talouselämän organisaatioiden päätöksenteon mekanismit ja yhteydet? Tärkeä kysymys tässä yhteydessä on myös kansainvälisen talouden vaikutukset talouden ja politiikan välisiin suhteisiin.

Talouspoliittisen päätöksenteon tutkimus on olennaista. Miten eri toimijat ovat toimineet, miten talouspoliittinen tieto on muovautunut ja millaista julkista ja näkymätöntä vallankäyttöä talouspolitiikkaan liittyy? Tutkimusohjelmassa on olennaista keskittyä talouspolitiikan päätöksenteon instituutioiden muutokseen Suomessa ja EU:ssa. Suomessa toimivien yritysten toimintamahdollisuuksia ja omistusrakennetta sääntelevät globaalien tuotannollisten markkinoiden lisäksi globaalit finanssimarkkinat, joiden vaikutus yritysten omistusrakenteissa, työllistävyydessä ja toimintaehdoissa on näkyvissä hyvin eri tavoin verrattuna aiempaan. Omistus on edelleen yksi keskeisin taloudellisen vallan lähde, mutta sen rakenne on monimutkaistunut ja ammattijohtamisen merkitys on kasvanut. Omistajien valta on kasvanut yritysten päätöksissä: mikä on esimerkiksi ulkomaalaisomistuksen merkitys yritysten päätöksentekomekanismeille ja johtamiskulttuurille?

Keskeinen tutkimuskohde on myös taloudellinen eriarvoisuus, kuten naisten ja miesten palkkaerojen tutkiminen ja sen selvittäminen, mistä ne johtuvat. Voidaan-kin kysyä, millä tavoin taloudellinen valta on sukupuolistunutta. Taloudellista eriarvoisuutta tutkittaessa huomio voidaan kiinnittää myös työnteon ehtoihin ja tapoihin, joilla valtiovalta säätelee tulonjakoa.

4.4 Kansalaiset ja kansalaisyhteiskunta

Kansalaistoiminta, kansalaisjärjestöt ja sosiaaliset liikkeet ovat tärkeä osa yhteiskunnallista ja kulttuurista valtarakennetta, jossa niiden tehtävänä voi toimijasta riippuen olla yhtä lailla vallitsevan järjestelmän ylläpitäminen ja tukeminen kuin sen kritiikki ja vaihtoehtojen sekä vastajulkisuuksien luominen. Suomessa järjestöjen vahvalla asemalla on ollut vaikutusta valtiollisen järjestelmän toimintaan, muun muassa suomalaisen hyvinvointivaltion rakentumiseen. Valtajärjestelmän kokonaisuudessa järjestöillä on ollut tärkeä tehtävä myös palvelujen tuottajina ja informaatiokanavina. Järjestöt ovat olleet tärkeitä myös poliittisen- ja taloudellisen vallan sekä eliittien rekrytoimisen näkökulmista.

Tutkimusohjelmaan sisältyy niin pienten ruohonjuuritason protestiliikkeiden kuin institutionalisoituneiden kolmannen sektorin järjestöjenkin tutkimus. Keskeinen kysymys on, miten valta paikannetaan ja hahmotetaan kansalaistoiminnan näkökulmasta käsin. Millaiseksi selvää murroskautta elävä suomalainen kansalaisosallistuminen muotoutuu tulevaisuudessa? Minkälainen on kansalaistoiminnan ja -liikeshinnän poliittinen mahdollisuusrakenne 2000-luvun Suomessa? Onko järjestelmässä tekijöitä, jotka rajoittavat kansalaistoimintaa? Mikä on ammattiyhdistysliikkeen järjestövalta? Sukupuolen, sukupolvien ja iän sekä etnisyyden ja erityisidentiteettien merkitykset kansalaistoiminnassa ovat tärkeitä.

Kysymykset kansalaistoiminnan vaikuttavuudesta ovat keskeisiä. Onko kansalaistoimijoilla valtaa nyky-Suomessa? Minkälaisia vaihtoehtoja he esittävät vallitsevalle järjestelmälle? Millaista on vuorovaikutus perinteisen poliittisen järjestelmän kanssa? Millainen kuva kansalaistoiminnasta piirtyy suomalaiseen julkisuuteen ja julkiseen keskusteluun? Minkälaista on kansalaistoiminnan ja median vuorovaikutus? Entä mikä on vastajulkisuuden merkitys? Huomiota on myös kiinnitettävä passiivisuuteen ja osallistumattomuuteen – kaikki eivät halua tulla osallistetuiksi. Mitä on suomalainen passiivisuus, mitkä ovat sen syyt, mitä siihen sisältyy? Miten osallistumattomuus ja syrjäytyminen liittyvät toisiinsa? Millaista valtaa voi käyttää kieltäytymällä liikkeistä, muusta organisoitumisesta ja yhteiskunnan määrittelemästä osallistumisesta?

Edellä kuvattuja teemoja voidaan tarkastella myös historiallisen muutoksen näkökulmasta. Minkälainen rooli kansalaisjärjestöillä on ollut suomalaisessa valtajärjestelmässä ja mitä merkittäviä muutoksia on tässä suhteessa tapahtunut? Missä ja miten voidaan tunnistaa suomalaisen valtajärjestelmän kannalta olennaisia murroskohtia?

4.5 Media ja valta

Yksi suurimpia mullistuksia valtajärjestelmässä on tapahtunut tiedonvälityksen alalla. Suomalaisen mediakentän uudelleen jäsentyminen, sen suhteet valtajärjestelmän muihin osiin sekä median toimintaperiaatteet ovat tärkeä valtatutkimuksen kohde. Mitä merkitystä mediataloudella, omistusrakenteiden muutoksella, keskittymisellä, ketjuuntumisella ja konvergenssilla on vallan kannalta? Mitä vaikutuksia median toimintatapaan vallankäyttäjänä kaupallistumisella, omistuksen kansainvälistymisellä, tuotto-odotuksien kasvamisella, tabloidisaatiolla ja sensaatiohakuisuudella on? Pitävätkö väitteet todellisuuskuvan vinoutumisesta julkisuuskuvan kustannuksella paikkansa ja asettuvatko mediat entistä hanakammin tapahtumien osapuoleksi? Mediaa voidaan tarkastella suhteessa poliittisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin instituutioihin ja valtarakenteisiin, jolloin medioiden ja journalismin suhteet poliittiseen, taloudelliseen ja kulttuuriseen valtaan ja vallankäyttäjiin sekä eri intressiryhmiin ovat olennaisia.

Tutkimusohjelman puitteissa voidaan kysyä, mitä median valta oikeastaan tarkoittaa. Miten media toimii valtasuhteissa? Heijastaako media valtarakenteita passiivisesti vai tuottaako se niitä aktiivisesti tai missä suhteissa media ei ole tärkeä tai sillä ei ole merkitystä?

Valtatutkimuksen kannalta on tärkeää ymmärtää, miten julkisuus muotoutuu. Julkisuus ja sen toimivuus ovat tärkeä osa kansanvaltaa, jos ajatellaan, että moderni kuviteltu poliittinen yhteisö toimii julkisuuden kautta. Mikä on journalismin rooli keskustelun ohjaajana ja editoijana? Media käyttää valtaa muokatessaan kuvaa politiikasta ja yhteiskunnasta. Ketkä saavat äänensä kuuluviin ja millä tavoin? Mikä on median suhde valtaeliittiin? Miten valta esittäytyy julkisuudessa, miten se taas kätkeytyy ja piiloutuu? Miten tutkia piiloutumisen mekanismeja? Erityisen keskeistä valtatutkimuksen kannalta ovat kansalaisuuden mahdollisuudet: miten julkisuus tukee kansalaisuutta, mahdollistaa osallistumisen ja mielipiteen muodostamisen? Millaista on median tuottama kansalaisuus? Kuinka marginaalisia ryhmiä kuullaan ja kohdellaan ja mitä seurauksia tällä on?

Valtamedioiden lisäksi on olemassa vasta- tai vaihtoehdomedioita. Esimerkiksi nuorille suunnattuun mediaan liittyy myös vastakulttuuria ja yhteiskuntakritiikkiä. Myös itse valtamedian piirissä tapahtuvaa kamppailua vallan ja vastavallan välillä voidaan tarkastella.

4.6 Sukupuoli ja valta

Suomalaisen yhteiskunnan valtajärjestelmässä sukupuolten välinen eriarvoisuus on edelleen silmiinpistävä. Tutkimusohjelman haasteena on selittää ja ymmärtää, miten ja millä tavoin valta on sukupuolittunutta Suomessa. Tutkimuksen kohteena voivat olla perinteisessä mielessä erot julkisen ja yksityisen vallan käytössä naisten ja miesten välillä esimerkiksi politiikassa, työelämässä, talouselämässä ja perheissä. Toisaalta on tärkeää tutkia, kuinka valta rakentaa sukupuoli-identiteettejä, ja mitä merkitystä tällä on. Valtaa ei enää ymmärretäkään yksinomaan alistussuhteena, vaan valta muodostaa sukupuolta. Keskeisiä teemoja ovat yhteiskunnassa vallit-

sevan sukupuolijärjestelmän ja sukupuolisopimuksen muutokset ja hyvinvointivaltion murroksen sukupuolittuneet vaikutukset. Myös sellaisten käsitteiden, kuten ”suomalainen tasa-arvo”, purkaminen on tärkeää sukupuolen ja vallan tutkimuksessa. Miten tasa-arvopuheella peitetään eriarvoisuutta tuottavia valtarakenteita ja häivytetään sukupuolikonfliktia?

Poliittisista instituutioista muun muassa puolueet, ammattiyhdistysliike, ja eduskunta ovat tutkimattomia instituutioita sukupuolittuneen vallan näkökulmasta. Onko naisten kasvava määrä näissä instituutioissa muuttanut politiikan sisältöjä tai lisännyt naisten vaikutusvaltaa? Kansainvälisissä tutkimuksissa on pitkään väitelty siitä, katoaako valta niistä instituutioista, joihin naiset pääsevät osallisiksi. Valtatutkimuksen haasteena on tutkia, kuvaako tämä teesi Suomen tilannetta. Myös valtaeliittejä on tutkittu Suomessa vain vähän sukupuolinäkökulmasta. Esimerkiksi Norjan valtatutkimus kiinnitti huomiota eliittien – niin talouselämän kuin akateemisen maailmankin – käsityksiin tasa-arvosta ja pyrki tällä tavoin selvittämään, miksi sukupuolten välinen tasa-arvo on jäänyt toteutumatta. Keskeiseksi kysymykseksi nousevat myös vallan verkostot sukupuolen näkökulmasta tarkasteltuna.

Toisaalta voidaan kysyä, millaisia vaikutusmahdollisuuksia institutionaalinen valtajärjestelmä tarjoaa naisille Suomessa. Tutkimuksen kohteena voivat tällöin olla puolueiden naisjärjestöt, valtion tasa-arvotoimielimet, naisliikkeet, naispuoliset kansanedustajat ja ministerit. Miten näiden toimijoiden asema on muuttunut kansainvälistymiskehityksen myötä? Mitä esimerkiksi päätösvallan siirtyminen EU:n tasolle on merkinnyt naisjärjestöjen vaikutusmahdollisuuksille? Tutkimusohjelmassa onkin olennaista tutkia kansainvälistymisen eri merkityksiä naisille ja miehille.

5 TUTKIMUSOHJELMAN TOTEUTUS

5.1 Rahoitus

Suomen Akatemia on varannut Valta Suomessa -tutkimusohjelman (VALTA) rahoitukseen vuoden 2006 valtuudesta 7 miljoonaa euroa. Valta Suomessa tutkimusohjelmaan valittavat hankkeet saavat rahoituksen enintään neljäksi vuodeksi. Tarkempia tietoja hakumenettelystä on luvussa Hakuohjeet.

Tutkimusohjelmaan voidaan ohjelmaryhmän niin hyväksyessä liittää myös muita Akatemian rahoittamia hankkeita. Erityisesti huomioidaan ne Akatemian rahoitusinstrumentit, jotka suunnataan kansainväliseen yhteistyöhön.

5.2 Aikataulu

Valta Suomessa -tutkimusohjelman haku on kaksivaiheinen. Ensimmäisen vaiheen aiehaku alkaa joulukuussa 2005 ja päättyy 31. tammikuuta 2006. Aiehaun hakemukset ovat lyhyehköjä korkeintaan neljän sivun aiesuunnitelmia. Tarkemmat ohjeet ovat luvussa Hakuohjeet. Jatsoon valituilta hakijoilta pyydetään varsinaiset täydelliset hakemukset tutkimussuunnitelmineen. Varsinaisten hakemusten viimeinen jättöpäivä on 28. huhtikuuta 2006. Kansainvälinen asiantuntijapaneeli tekee hakemusten tieteellisen arvioinnin ja ohjelmaryhmä tekee rahoitusesityksen ohjelmaan valittavista hankkeista tieteellisen arvioinnin ja ohjelmamuistiossa mainittujen ohjelman tavoitteiden perusteella. Rahoituspäätökset tehdään alkusyksystä 2006. Hankkeet voivat käynnistyä 1.1.2007 lukien. Ohjelmahankkeiden kesto on enintään neljä vuotta. Ohjelman loppuarviointi suoritetaan vuonna 2011.

5.3 Ohjelmaryhmä

Ohjelmaryhmä koostuu Akatemian toimikuntien jäsenistä ja ohjelmaan liittyvien muiden organisaatioiden edustajista. Ohjelmaryhmään kutsutaan asiantuntijoiksi myös kansainvälisiä valtatutkijoita.

Ohjelmaryhmän tehtävänä on:

- valmistella ohjelma ja tehdä ohjelmajaostolle esitys rahoitettavista hankkeista
- johtaa ohjelmaa ja vastata sen seurannasta
- vastata ohjelman loppuarvioinnista
- ohjata tutkimusohjelman koordinaatiota

5.4 Ohjelman koordinaatio ja kansainvälinen yhteistyö

Tutkimusohjelma pyrkii tukemaan ja edistämään ohjelmaan valittujen tutkimushankkeiden vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Tästä vastaa ohjelman koordinaatio. Hankkeiden vastuullisten johtajien edellytetään sitoutuvan ohjelman tavoitteisiin. Hankkeiden johtajien ja tutkijoiden edellytetään osallistuvan ohjelman tilaisuuksiin.

Hankkeiden vastuullisten johtajien tulee:

- raportoida hankkeensa tieteellisestä edistymisestä ja tutkimusvarojen käytöstä ohjelmakoordinaation ohjeiden mukaisesti
- huolehtia siitä, että he itse ja tutkimusohjelmasta rahoitusta saavat tutkijat osallistuvat kokouksiin, seminaareihin ja työpajoihin, joita järjestetään ohjelmakoordinaation toimesta
- osallistua tarvittaessa ohjelmasta ja sen tuloksista tehtävien artikkeleiden, esitteiden, yleiskatsausten ja tiedotteiden laatimiseen
- jakaa aktiivisesti tietoa ohjelmasta ja tutkimustuloksistaan julkisilla ja tieteellisillä foorumeilla

Muissa pohjoismaissa on vastikään toteutettu laajat valtaa koskevat selvitykset. Pohjoismaisen kokemuksen ja tietämyksen täysimääräinen hyödyntäminen Valta Suomessa -ohjelmassa edellyttää koordinoinnilta ja rahoitettavilta hankkeilta aktiivista yhteydenpitoa pohjoismaisiin tutkijoihin ja tutkimuslaitoksiin.

Tutkimusohjelman kannalta meneillään olevia kiinnostavia hankkeita ovat mm.:

- IDEA State of Democracy (Ruotsi)
- The UK Democratic Audit (Britannia)
- Democratic Audit of Australia (Australia)
- The Canadian Democratic Audit (Kanada)
- Auditoría Democrática Andina, Ecuador (Ecuador)

5.5 Loppuarviointi

Tutkimusohjelman päätyttyä kansainvälinen asiantuntijaryhmä suorittaa ohjelman loppuarvioinnin.

Arvioinnissa huomioitavia seikkoja ovat mm:

- ohjelman tavoitteiden toteutuminen
- ohjelman toiminta (koordinaatio, ohjelmaryhmän toiminta, seminaarit jne.)
- ohjelman tulosten tieteellinen laatu
- ohjelman tieteellinen, yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus
- tutkijankoulutus ja tutkijanuran edistäminen
- kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö
- ohjelman tiedotustoiminta

Rahoitettavien tutkimusryhmien tulee raportoida hankkeensa edistymisestä vuosittain tai ohjelmaryhmän päättämällä muulla tavalla sekä toimittaa hankkeen päätyttyä loppuraportti Suomen Akatemian raportointiohjeita noudattaen. Lisätietoja raportoinnista ja aikataulusta toimitetaan tutkijoille ohjelman aikana.

6 HAKUOHJEET JA HAKEMUSTEN ARVIOINTIKRITEERIT

Valta Suomessa -tutkimusohjelman (VALTA) haku on avoinna yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa toimiville tutkijoille. Ohjelmaan voidaan jättää kahdenlaisia hakemuksia: yksittäiset hankkeet ja konsortiohankkeet

Kaikki hakemukset arvioidaan kansainvälisissä asiantuntipaneeleissa. Arviointi perustuu hakemuksen tieteelliseen laatuun ja ohjelman tavoitteisiin. Tärkeimmät arviointikriteerit ovat:

- tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu ja innovatiivisuus
- hankkeen soveltuvuus tutkimusohjelmaan
- tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuus
- hakijan / tutkimusryhmän tieteellinen pätevyys ja asiantuntemus
- hakijan / tutkimusryhmän kansallinen ja kansainvälinen yhteistyöverkosto
- mahdollisen yhteistyön tuottama lisäarvo

6.1 Aiehaku

Valta Suomessa -tutkimusohjelman haku on kaksivaiheinen. Aiehaussa lomake täytetään ohjeiden mukaisesti kuitenkin niin, että hakulomakkeen ainoat liitteet ovat:

- korkeintaan neljän sivun mittainen tutkimussuunnitelma
- vastuullisen johtajan korkeintaan kahden sivun mittainen ansioluettelo
- luettelo vastuullisen johtajan ja hankkeeseen mahdollisesti osallistuvien muiden senioritutkijoiden tämän hankkeen kannalta tärkeimmistä tieteellisistä julkaisuista (yhteensä korkeintaan 20 julkaisua).

Aiehakemuksen tutkimussuunnitelman tulee sisältää seuraavat selvitykset:

- tutkimuksen kuvaus
- tavoitteet
- tärkeimmät menetelmät
- liittymäkohdat ohjelman teemoihin ja muuhun tutkimukseen
- hankkeen yhteydessä mahdollisesti tapahtuva tutkijankoulutus
- Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö
- tutkimuksen aikataulu
- alustava rahoitussuunnitelma.

Jos hankkeessa on mukana useita partnereita ja rahoitusta haetaan itsenäisesti eri tutkimuspaikkoihin, tehdään konsortiohakemus. Konsortion jokainen osapuoli täyttää oman hakulomakkeen ja liittää mukaan kaikki edellä mainitut liitteet. Jokaisessa konsortiohakemuksessa tulee olla yhteinen tutkimussuunnitelma, josta tulee edellä mainittujen seikkojen lisäksi ilmetä:

- kuvaus hankkeesta kokonaisuutena
- kuvaus konsortion jokaisen jäsenen roolista konsortiossa.
- konsortioyhteistyöstä saatava lisäarvo.

Aiehakemukset tulee toimittaa 31. tammikuuta 2006 mennessä ja erikseen pyydetävät varsinaiset hakemukset 28. huhtikuuta 2006 mennessä sähköisen asioinnin kautta (www.aka.fi/eng > Electronic services). Hakemukset laaditaan englanniksi. Hauksi valitaan "VALTA". Yksittäisten hankkeiden ja konsortiohankkeiden hakemuksissa lomakkeen kohtaan 9 "Research Programme" merkitään "VALTA". Konsortiohankkeen kaikkiin osahakemuksiin tulee ehdottomasti merkitä konsortion yhteinen tunnus, josta samaan konsortioon kuuluvat hankkeet voidaan tunnistaa (lomakkeen kohta 31). Käytettäessä sähköistä asiointia tulee alkuperäinen allekirjoitettu hakemus (1 kpl) toimittaa Suomen Akatemiaan.

Aiehakemukset arvioi ohjelmaryhmä yhteistyössä kansainvälisten asiantuntijoiden kanssa. Ohjelmaryhmä tekee aiesuunnitelmien perusteella esityksen hakemuksista, jotka parhaiten täyttävät ohjelman tavoitteiden kriteerit. Ohjelmajaosto valitsee toiseen hakuvaiheeseen hankkeet, joilta pyydetään varsinaiset hakemukset tutkimussuunnitelmineen. Ohjelmajaostoon kuuluu Suomen Akatemian toimikuntien jäseniä. Aiehakemuksista ei toimiteta kirjallisia arviointeja hakijoille. Ohjelmaryhmä voi kuitenkin esittää hakijoille hakemusten parannusehdotuksia, ehdottaen esimerkiksi yhteistyötä eri hankkeiden välillä. Jatkoon valituille tutkimushankkeille lähetetään tarkemmat ohjeet toisesta hakuvaiheesta.

6.2 II-vaiheen haku

Toinen hakuvaihe siihen kutsutuille hankkeille päättyy 28.4.2006. Myös varsinaiset hakemukset tehdään englanniksi. Kansainvälinen asiantuntijajaneeli tekee hakemusten tieteellisen arvioinnin ja ohjelmaryhmä tekee rahoitusesityksen ohjelmaan valittavista hankkeista tieteellisen arvioinnin ja ohjelmamuistiossa mainittujen ohjelman tavoitteiden perusteella. Ohjelmajaosto päättää rahoitettavista hankkeista.

6.2.1 Yksittäiset hankkeet

Yksittäisissä hankkeissa on yksi vastuullinen johtaja, mutta tutkimusryhmään voi kuulua eri laitoksissa toimivia tutkijoita. Hakemus laaditaan Akatemian yleisten hakuohjeiden mukaisesti (kts. Hakuopas) sillä poikkeuksella, että mukaan tulevat vain seuraavat liitteet:

- luettelo hakemuksen liitteistä
- tutkimussuunnitelma (enintään 12 sivua, tarkemmat ohjeet kohdassa 6.2.3)
- tutkimusraporttilomake erikseen jokaisesta tutkimuksen vastuuhenkilön johtamasta käynnissä olevasta, Akatemian rahoittamasta tutkimushankkeesta
- tutkimusraporttilomake erikseen jokaisesta tutkimuksen vastuuhenkilön johtamasta jo päättyneestä Akatemian rahoittamasta tutkimushankkeesta, josta ei ole vielä toimitettu loppuraporttia
- tutkimuksen vastuuhenkilön sekä niiden tutkijoiden, joiden palkkaukseen haetaan rahoitusta, ansioluettelot (enintään 2 sivua), mikäli tutkijoiden nimet ovat tiedossa
- tutkimuksen vastuuhenkilön sekä niiden tutkijoiden, joiden palkkaukseen haetaan rahoitusta, luettelo korkeintaan 20 tämän hankkeen kannalta keskeisimmästä julkaisusta, mikäli tutkijoiden nimet ovat tiedossa

- eettisen toimikunnan tai koe-eläintoimikunnan lausunto, mikäli lausunto on aiheellinen
- muut hakemuksen arvioinnin kannalta keskeiset liitteet (esim. seminaari- tai kurssiohjelma, verkoston tai yhteistyöryhmän toimintasuunnitelma, ulkomaisen vierailijan
- vierailu- ja opetusohjelma, jne.)

Rahoitusta voidaan hakea postdoc- ja predoc-vaiheen tutkijoille, tutkimuskuluihin, matkakuluihin, tieteellisten kokousten järjestämistä varten sekä tutkijoiden liikkuvuuden tukemiseksi.

6.2.2 Konsortiohankkeet

Jos hankkeessa on mukana useita partnereita ja rahoitusta haetaan itsenäisesti eri tutkimuspaikkoihin, tehdään konsortiohakemus. Konsortion jokainen osapuoli täyttää oman hakulomakkeen ja liittää mukaan kaikki vaadittavat liitteet. Jokaisessa konsortiohakemuksessa tulee olla yhteinen tutkimussuunnitelma, jossa on osio, joka kuvaa hanketta kokonaisuutena sekä erillinen osio, jossa kuvataan tarkemmin jokaisen konsortionjäsenen rooli konsortiossa.

Hakemus laaditaan Akatemian yleisten hakuohjeiden mukaan (kts. Hakuopas) sillä poikkeuksella, että mukaan tulevat vain seuraavat liitteet:

- luettelo hakemuksen liitteistä
- tutkimussuunnitelma (enintään 15 sivua, tarkemmat ohjeet kohdassa 6.2.3)
- konsortiokuvaus (joka sisältää jokaisen ryhmänjohtajan nimen ja yhteystiedot, lyhyen kuvauksen jokaisesta ryhmästä, konsortionjäsenten työnjaon ja josta ilmenee yhteistyön tuoma lisäarvo hankkeelle. Enintään 1 sivu)
- hakulomake erikseen jokaiselta tutkimuksen vastuuhenkilöltä (eri henkilö kuin konsortion johtaja)
- tutkimusraporttilomake erikseen jokaisesta tutkimuksen vastuuhenkilöiden johtamista käynnissä olevista, Akatemian rahoittamista tutkimushankkeista
- tutkimusraporttilomake erikseen jokaisesta tutkimuksen vastuuhenkilöiden johtamista jo päättyneistä Akatemian rahoittamista tutkimushankkeista, josta ei ole vielä toimitettu loppuraporttia
- tutkimuksen vastuuhenkilöiden sekä niiden tutkijoiden, joiden palkkaukseen haetaan rahoitusta, ansioluettelot (enintään 2 sivua), mikäli tutkijoiden nimet ovat tiedossa
- tutkimuksen vastuuhenkilöiden sekä niiden tutkijoiden, joiden palkkaukseen haetaan rahoitusta, luettelo korkeintaan 20 tämän hankkeen kannalta keskeisimmistä julkaisusta, mikäli tutkijoiden nimet ovat tiedossa
- eettisen toimikunnan tai koe-eläintoimikunnan lausunto, mikäli lausunto on aiheellinen
- muut hakemuksen arvioinnin kannalta keskeiset liitteet (esim. seminaari- tai kurssiohjelma, verkoston tai yhteistyöryhmän toimintasuunnitelma, ulkomaisen vierailijan vierailu- ja opetusohjelma, jne.)

6.2.3 Tutkimussuunnitelma

Tutkimussuunnitelmassa tulee olla seuraavat osiot:

1. Tiivistelmä (korkeintaan yksi sivu, erillisenä), josta tulee ilmetä:
  - hankkeen johtaja(t)
  - hankkeen otsikko
  - haettu rahoitus, henkilötyövuosien määrä ja rahoituskausi
  - tutkimuksen suorituspaikka/-paikat
  - hankkeen lyhyt ja objektiivinen kuvaus
2. Sisällysluettelo, sisältäen sivunumerot
3. Tausta
  - tutkimuksen tausta ja merkittävyys kansallisesti ja kansainvälisesti
  - tutkimusryhmän aiheeseen liittyvä aiempi tutkimus (sisältäen tutkimusryhmän viisi tärkeintä julkaisua ko. tutkimusaiheesta)
4. Tavoitteet ja menetelmät
  - tutkimuksen tavoitteet
  - asetetut kysymykset ja niiden selvittämiseen käytettävät menetelmät
  - mahdollisimman yksityiskohtainen aikataulu hankkeen suorittamiselle
  - selvitys tutkimukseen liittyvistä eettisistä ja tietosuojakysymyksistä
5. Hankkeeseen osallistuvat tutkijat ja tutkimusresurssit
  - tutkimusryhmän koostumus ja työnjako samoin kuin tutkimuksen mahdollinen jakautuminen eri suorituspaikkojen kesken
  - hankkeen yhteydet ryhmän muihin tutkimushankkeisiin
  - tutkijankoulutus
  - tutkimusympäristö ja käytettävissä olevat tärkeimmät tutkimuslaitteet ja välineet
  - tutkimuksen rahoitussuunnitelma mukaan lukien muista lähteistä haettu rahoitus
  - yksityiskohtaiset perusteet haetulle rahoitukselle (erityisesti kohta "Muut kulut")
6. Tulokset
  - odotetut tulokset ja niiden merkittävyys
  - tutkimustulosten sovellettavuus
  - tutkimustulosten julkaisusuunnitelma ja muu tiedotustoiminta

Tutkimussuunnitelmassa on huomioitava seuraavat erityistilanteet:

- tutkijanvierailu ulkomaille ja vierailevat ulkomaiset tutkijat (tiedot vierailuajan kohdasta ja -ohjelmasta, mikäli tiedossa)
- ulkomailta tapahtuvassa työskentelyssä ja tutkijankoulutuksessa kuvataan ulkomainen tutkimusryhmä
- tutkijankoulutuskursseista ja seminaareista kerrotaan tilaisuuden tarkoitus, osallistujat, ohjelma ja kustannusarvio

Tutkimussuunnitelman tulee olla korkeintaan 12 sivua (yksittäiset hankkeet) tai 15 sivua (konsortiohakemukset ja kansainväliset yhteistyöhankkeet). Käytettävä merkikoko on 12pt tai suurempi, riviväli 1.

LISÄTIETOJA

Ohjelmamuistio ja yleiset hakuohjeet ovat saatavilla Suomen Akatemian verkkosivuilla www.aka.fi tai kirjaamosta.

Suomen Akatemian postiosoite:
Suomen Akatemia
PL 99
00501 Helsinki

Katuosoite: Vilhonvuorenkatu 6
Puh: + 358 9 7748 8377
Fax: + 358 9 7748 8299
S-posti: kirjaamo@aka.fi

Tiedeasiantuntija:
Tiina Forsman
tiina.forsman@aka.fi
Puh: +358 9 7748 8443

Erikoistutkija:
Timo Kolu
timo.kolu@aka.fi
Puh: +358 9 7748 8341

Forskningsprogrammet Makten i Finland (VALTA) 2007–2010

Programbeskrivning

INLEDNING

Westermarck-samfundet riktade våren 2004 till Finlands Akademi ett initiativ om startande av ett forskningsprogram om maktsystemet i Finland. Forskningsrådet för kultur och samhälle beslöt vid sitt möte 17.9.2005 föreslå att starta forskningsprogrammet Makten i Finland, och Finlands Akademis styrelse gav genom sitt beslut 15.2.2005 forskningsrådet förhandlingsfullmakt för beredning av forskningsprogrammet. Akademin tillsatte 15.2.2005 en beredningsgrupp för programmet, bestående av medlemmar i forskningsrådet för kultur och samhälle, samt kompletterade gruppen genom sitt beslut 20.5.2005.

Beredningsgruppen bestod av följande personer från forskningsrådet för kultur och samhälle: som ordförande professor Kyösti Pekonen, som vice ordförande professor Anne Kovalainen samt som medlemmar forskningsprofessor Matti Heikkilä, docent Päivi Hovi Wasastjerna och professor Juha Sihvola, samt professor Pasi Puttonen från forskningsrådet för biovetenskap och miljö.

Beredningsgruppen ordnade 31.5.2005 en exploratory workshop i Ständerhuset, i vilken deltog 180 forskare. Diskussionen öppnades av en panel med sex medlemmar som representerade den offentliga administrationen, det politiska systemet, näringslivet, kulturen, vetenskapssamfundet och media. På eftermiddagen indelades deltagarna i sex tematiska arbetsgrupper som förberedde ett förslag till programmets behovsområden. Beredningsgruppen använde feedbacken från workshopen som underlag när den utarbetade programbeskrivningen.

Forskningsrådet för kultur och samhälle beslöt vid sitt möte 16.9.2005 föreslå att starta forskningsprogrammet Makten i Finland, och Finlands Akademis styrelse beslöt vid sitt möte 15.11.2005 om genomförande av programmet under åren 2007–2010.

Expertsekreterare för beredningsgruppen för Makten i Finland var PhD Johanna Ketola och sekreterare var vetenskapsrådgivare Tiina Forsman från forskningsrådet för kultur och samhälle.

1 MOTIVERINGAR

Det finländska samhället och dess maktsystem – det politiska systemet, näringslivet, rättssystemet, kulturen och den offentliga förvaltningen – har under de senaste årtiondena varit föremål för förändringstryck. Finland har anslutit sig till Europeiska unionen och den europeiska valutaunionen, finländska företag har internationaliserats och näringslivet är starkt integrerat i den globala ekonomin. Makten och demokratin i Finland står inför nya yttre och inre utmaningar.

I Sverige, Danmark och Norge har man genom omfattande vetenskapliga maktundersökningar kartlagt den nationella betydelse som dessa förändringar har haft. I Sverige har flera sådana undersökningar gjorts; den senaste påbörjades 1997. I Danmark och Norge inleddes femåriga maktstudier 1998 på initiativ av ländernas parlament. Man ansåg att globaliseringen, EU:s växande beslutanderätt, individualiseringen, kommersialiseringen, de internationella juridiska skyldigheterna och den rättsliga sektorns växande roll ställer ländernas demokrati och traditionella maktsystem inför nya utmaningar. I undersökningarna betonades också att mångkulturalismen, medierna, miljöproblemen, den nya tekniken och informationsamhället skapar ett behov av att makten och demokratin skärskådas.

De nordiska maktstudierna har gett ny kunskap om makten på det begreppsliga och det empiriska planet och väckt såväl nationell som internationell debatt. Resultaten från de olika länderna har också varit lätt jämförbara sinsemellan. Slutsatserna i t.ex. den danska och den norska undersökningen avviker i vissa stycken avsevärt från varandra. Där den danska slutrapporten framhäver att demokratin i Danmark mår bra, att medborgarna aktivt deltar i samhällslig verksamhet och att de litar på de officiella institutionerna ansåg man i den norska undersökningen att landets parlament i betydande utsträckning har förlorat sin makt och sitt inflytande till övernationella aktörer. I Norge ansåg man dessutom att makten har koncentrerats till medierna och en handfull makthavare. I jämförande undersökningar av Danmark och Norge har man därför dryftat vilken betydelse EU-medlemskapet har för de nationella maktstrukturerna: i Danmark, som sedan länge varit medlem i EU, har man en positiv inställning till ökande övernationellt inflytande, medan Norge, som står utanför unionen, förhåller sig negativt till fenomenet.

I Finland har någon motsvarande maktundersökning inte gjorts. Att kartlägga vilka politiska, ekonomiska, samhällsliga och kulturella effekter globaliseringen, den internationella integrationen och Finlands snabba internationalisering har haft på makten i Finland och Finlands makt är viktiga ämnen för forskningsprogrammet. Bland de internationella aktörerna spelar t.ex. EU och europeiseringsprocessen en central roll inom den finländska maktundersökningen. Å ena sidan innebär EU-medlemskapet nya utmaningar för den nationella demokratin och det nationella maktsystemet. EU:s beslutsprocesser upplevs ofta som ogenomskinliga och de nationella aktörernas inflytande som begränsat. Å andra sidan ökar EU sina medlemsländers inflytande genom att erbjuda lösningar på övernationella problem. Man kunde således säga att EU på vissa områden minskar och på andra områden ökar medlemsländernas nationella makt.

Vid sidan av internationaliseringen har maktsystemet i Finland förändrats också internt. Makten och maktutövningen i Finland påverkas inte enbart av den över- och transnationella utvecklingen, utan också av interna faktorer, vilket gör forskningen i den nationella makten mer komplicerad. Finland har antagit en ny grundlag, reformerat systemet med centrala ämbetsverk, gett kommunerna större ekonomisk beslutanderätt och förnyat styrningen och administrationen av den offentliga förvaltningen. Statens ägarpolitik har genomgått en grundlig omvälvning. Under historiens lopp har olika institutioners betydelse varierat kännbart i olika situationer. Inom den finländska maktstrukturen har organisationer och medborgarorganisationer, såsom partierna, fackföreningsrörelsen, idrottsförbunden och kyrkan, traditionellt spelat en viktig roll både i rekryteringen till samhällseliter och i legitimeringen av makten. Deras ställning och betydelse uttryckligen som medborgarorganisationer har emellertid försvagats, varvid också deras förmåga att producera legitimitet har minskat. Också den finländska välfärdsstatens och konsensuspolitikens maktstrukturer är föremål för förändringstryck. Dessa interna förändringar i det finländska samhället understryker ytterligare vikten av ett forskningsprogram kring ämnet.

Finland och den finländska maktutövningen definieras också av skillnader i fråga om t.ex. inkomstnivå, sysselsättning, geografiskt läge, religion, kön och etnicitet. I forskningsprogrammet är det därför viktigt att dels i traditionell bemärkelse fråga sig vem som har makt, dels i ljuset av de nya maktteorierna fråga sig hur makten framkallar dessa skillnader och vilken betydelse de har. Viktigt är också att undersöka hur samhällseliter och skillnader – t.ex. i inkomstnivå och utbildning – skapar differentierade positioner och möjligheter i förhållande till makten. Genom att utforska dessa komplexa processer tar Finland plats bland de övriga nordiska maktundersökningarna, men samtidigt skapas också ny kunskap om de finländska maktstrukturernas särdrag och historiska skillnader i förhållande till de övriga nordiska länderna.

2 MÅL

Trots att debatten om dessa processer tidvis varit livlig och trots att man har försökt få i gång en värdedebatt om hela samhällsutvecklingen har de stora förvaltnings- och maktpolitiska linjerna likafullt slagits fast huvudsakligen utan någon bred offentlig diskussion. Enskilda undersökningar av olika förändringars effekter på medborgarnas liv, demokratin, maktfördelningen och förvaltningspraxis har gjorts, men en övergripande tolkning har lyst med sin frånvaro. Ett syfte med forskningsprogrammet är att initiera sådan övergripande forskning kring makten och dess förändringar i Finland. De motsvarande undersökningar som gjorts i andra nordiska länder visar att en sådan maktstudie är viktig med tanke på såväl själva forskningen, medborgardebatten som internationella jämförelser.

Ett annat viktigt syfte med programmet är att ta fram ny empirisk kunskap om konkreta maktprocesser. Därför betonar programmet att en utredning av maktens mekanismer framför allt förutsätter empiriska studier av maktprocesserna, eftersom makt nästan alltid tar sig uttryck i mycket konkreta former.

De centrala målen för forskningsprogrammet Makten i Finland är:

- att stödja högklassiga forskningsgrupper och uppmuntra högtstående tvärvetenskaplig maktforskning
- att förbättra möjligheterna för finländska forskare och forskargrupper att bilda nationella och internationella samarbetsnätverk samt befästa nya samarbetsformer mellan forskargrupper
- att åstadkomma jämförande forskning om makten i Finland och därigenom belysa maktstrukturernas och maktmekanismernas särdrag i Finland samt att studera vilka likheter resp. olikheter man kan se i jämförelse med andra länder och kulturer
- att främja nya infallsvinklar och forskningsmetoder inom maktforskningen
- att främja forskarnas internationella mobilitet
- att intensifiera informationsutbytet och informationen om forskningsresultat dels mellan forskarna, dels mellan forskarna och övriga intressentgrupper och den breda publiken samt att påverka den samhälleliga debatten om makt i Finland.

3 OLIKA PERSPEKTIV PÅ MAKTT

Forskningsprogrammet vill uppmuntra forskarna att anlägga olika perspektiv på makten, å ena sidan eftersom makt både som begrepp och som fenomen idag ses som en mycket komplex företeelse, å andra sidan eftersom varierande infallsvinklar är en förutsättning för att ny kunskap om makten i Finland överhuvudtaget skall kunna tas fram.

Traditionellt har makten betraktats som resurser: att ha makt är att föfoga över maktresurser som bottnar i t.ex. materiellt eller immateriellt kapital, organisationer eller expertis. Viktiga frågor ur det perspektivet blir då: vilka sitter med i de beslutande organen, t.ex. direktioer, kommittéer eller bolagsstyrelser? Hur är makten fördelad mellan olika institutioner och aktörer? Är makten koncentrerad till vissa eliter och hur förändras elitstrukturerna? Hur sker rekryteringen till makteliten och vilka slags sociala nätverk finns det inom eller mellan makteliterna? Traditionellt har man ansett att kön, ålder, utbildning, klassposition och partibakgrund inverkar på makten. Beträffande frågorna ovan är det viktigt att undersöka vilka slags förändringar det har skett och håller på att ske i maktresurserna. Likaså måste frågan om ansvar vid maktutövning skärskådas.

Också brist på makt kan vara ett problem. Om de beslutsfattare som brukar makt saknar eller har endast obetydlig legitim makt uppstår det problem både i det internationella systemet och i det nationella politiska systemet. Till exempel miljöproblem är svåra att åtgärda om de som borde göra det saknar tillräcklig makt.

För att kunna förstå makten är det också viktigt att minnas att makten avgörs först efter en kamp om den. I en maktstudie är det viktigt att granska makten och dess funktionsmekanismer uttryckligen som ett resultat av en maktkamp.

Också i maktteorierna har det blivit vanligare att undersöka den strukturella makten, varvid makten ses som institutionell och diskursiv makt. Inom forskningen i strukturell makt har man övergått från att fråga "Vem har makt?" till att fråga "Hur brukas makten?" och "Hur realiseras makten som institutionaliserad handlingslogik?". Sedd ur sådana perspektiv är makt en kraft som producerar sociala fenomen: begrepp, aktörer och institutioner. Av det följer att makten inte är koncentrerad till bara en institution eller en nivå, utan den organiserar och konstruerar alla sociala relationer. Granskar man den diskursiva makten kan kampen om makten ses som en språklig definitionskamp.

Den diskursiva och den strukturella makten aktualiserar frågan om den kulturella makten. Kulturell makt är normerande makt som reglerar vad som är tillåtet och önskvärt. Forskningen i kulturell makt fokuserar i synnerhet på institutioner för symbolisk produktion, såsom skolan, kyrkan, medierna och näringslivet. Viktiga frågor som då analyseras är de sätt på vilka kulturen producerar skillnader visavi makt utgående från t.ex. språk, etnicitet, kön, religion eller sexuell läggning.

Kopplingarna mellan teknologi, kunskap och makt har varit ett framträdande tema i många diskussioner under den senaste tiden. Å ena sidan är framställning och användning av kunskap en väsentlig del av maktutövningen i det moderna samhället, å andra sidan har den tekniska utvecklingen alltid format maktstrukturerna. Ett exempel på kunskapens växande betydelse i samhället är den medicinska kunskapens tillväxt och alla de frågor om beslutsfattande, prioritering och hälsa som därmed aktualiseras. Var finns kunskapen, vem har den och vem får producera den? Vem definierar vad som är kunskap? Kunskapens makt är intimt förknippad med expertis och expertvälde. Också etableringen av auktoriteter är en viktig sida av kunskapen: vem har rätt att formulera och definiera problemen, vilka olika taktiker använder experter och andra eliter för att befästa sin egen makt, hur används expertkunnande som ett sätt att legitimera politisk makt?

I ansökningarna vore det bra att uppge vilket/vilka perspektiv på makt ett projekt ämnar anlägga, dvs. på vilket sätt makt uppfattas och hur den valda infallsvinkeln konkret kommer att genomföras i forskningsarbetet. Finlands Akademi hoppas att sökandena dryftar begreppet makt i ljuset av den utveckling som skett inom maktteorierna och använder sig av såväl de traditionella som de nyare maktteoriernas teoretiska och metodologiska redskap. Av forskningsplanen skall också framgå på vilket sätt projektet kan erbjuda ny kunskap om makten i Finland.

4 TEMAOMRÅDEN

Nedan belyses vikten av denna maktundersökning med hjälp av programmets centrala temaområden. Temaområdena har valts utgående från den ovan relaterade internationella utvecklingen, utvecklingen i Finland och de maktstudier som gjorts i andra nordiska länder. Förutom dessa temaområden kan också andra frågor undersökas inom programmet. Trots denna tematiskt indelade presentation är det viktigt att inom programmet granska sambanden mellan olika teman. Hur produceras makt i de samhälleliga och kulturella processerna och kutymerna, vilken roll spelar kön, etnicitet och andra identitetsmarkörer i sammanhanget? Genom att analysera både dessa element och olika samhälleliga trender som en helhet, dvs. inte som separata element, kan man producera ny kunskap. Också frågor som gäller makten som begrepp, maktens historia, maktens moral samt förhållandet mellan makt och ansvar är viktiga inom samtliga temaområden i programmet.

4.1 Det internationella systemet, makten i Finland och Finlands makt

Finlands ställning i det internationella maktsystemet har förändrats. Landet har anslutit sig till Europeiska unionen och den europeiska valutaunionen, finländska företag har internationaliserats och näringslivet är integrerat i den globala ekonomin. EU-medlemskapet har väsentligt påverkat maktsystemet i Finland. EU:s normer och styrmekanismer återspeglas i dess medlemsländer, bl.a. i parlamentet, lagstiftningens karaktär, förhållandena mellan olika författningar och regleringens innehåll.

Man bör därför undersöka hur de initiativ som inverkar på finländarnas liv föds, framskrider och filtreras till nationell nivå och i vilka slags politiska organ och sammanslutningar makt produceras. Vilka möjligheter att agera har Finland i en krympande värld och ett integrerat Europa? Vem har kontroll över alla dessa processer? I en globaliserad värld blir det allt svårare att granska världspolitiken som enskilda relationer mellan stater. Samarbetet mellan olika länders regeringar sker allt mer inom ramen för transnationella nätverk. Den som vill studera världspolitiska fenomen måste därför överskrida de traditionella teorier som betonar statens enhet, suveränitet och aktörskap. Uppmärksamheten bör riktas mot de olika maktinstitutioner där också finländare medverkar och där de beslut som fattas blir till en del av finländsk lagstiftning och praxis. Antagandet om staten som en aktör bör också ge vika för en granskning av vem som utövar finländsk makt i internationella organisationer och andra transnationella sammanhang.

Syftet med olika internationella politiska interventioner – vare sig de sker i ekonomins, utvecklingens, fredsbevarandets eller den civila krisförvaltningens namn – är att definiera problem och föreslå lösningar till dem. Därigenom ger de uttryck åt en diskursiv makt som producerar sitt objekt, normaliserar vissa politiska kutymer på bekostnad av andra samt skapar utrymme för ett visst slags politiskt aktörskap.

Den ekonomiska globaliseringen ställer den finländska makten inför nya utmaningar. En stor del av de ekonomiska beslut som påverkar finländarnas välbefinnande och sysselsättning fattas i transnationella sammanhang inom ramen för övernationella regelverk.

En undersökning av makten får emellertid inte begränsas till bara politiska och ekonomiska frågor; också frågor som gäller t.ex. de mänskliga rättigheterna, kulturen, rätts- och moralsystemen och religionen är viktiga internationella fält, gränssnitt mellan politik och makt, där både makten och bristen på makt bör studeras. Likaså är maktens symboliska och visuella former viktiga föremål för forskningen.

4.2 Makten i staten och statens makt

I forskningsprogrammet är det viktigt att studera hur internationaliseringen och integrationen har påverkat och format maktens strukturer och mekanismer i staten. På vilket sätt har maktrelationerna mellan olika institutioner förändrats? Hur har elitstrukturerna förändrats? På vilket sätt har expertisen fått en mer framträdande ställning? Eller demokratin, hur påverkas den av alla dessa förändringar? Vilka rättsliga effekter har internationaliseringen, dvs. på vilket sätt har internationella avtal och Europeiska unionens lagstiftning påverkat maktstrukturerna och maktens mekanismer i Finland?

En viktig fråga som bör undersökas då man studerar maktsystemet i det finländska samhället är demokratin tillstånd, inklusive olika former av medborgarinflytande. Ett centralt tema är då internationaliseringens och integrationens effekter på demokratin möjligheter att fungera som en medborgarmakt. Vilket slags politiskt medborgarskap konstruerar den nationella och den internationella makten i dagens Finland? Det är viktigt att utreda på vilket sätt såväl internationaliseringen och integrationen som det finländska samhällets interna förändringsfaktorer påverkar riksdagens – denna för demokratin centrala institutions – ställning. I det sammanhanget kan man också dryfta grundlagsreformens effekter på makten i Finland. Dessutom kan man inom ramen för forskningsprogrammet granska rättsväsendet och dess roll som ett led i maktutövningens mekanismer.

Den nordiska välfärdsstaten och den finländska konsensuspolitiken med dess betoning av samarbete och samförstånd har betraktats som centrala element i det finländska maktsystemet. Ett syfte med forskningsprogrammet är att ta fram ny kunskap om de nya utmaningar som dessa element står inför och att klargöra vilka slags maktmekanismer de har representerat och vad som håller på att ske med dessa mekanismer. En annan viktig fråga är hur dessa utmaningar påverkar de politiska partier som traditionellt har varit centrala maktmekanismer i den representativa demokratin.

Hela det offentliga livet har varit föremål för genomgripande förändringar under de senaste decennierna. Hur har t.ex. kommunernas ställning som producenter av välfärdstjänster förändrats? På vilket sätt har det så kallade New Public Management (NPM) tankesättet och den allt starkare marknadsstyrningen påverkat den finländska välfärdsmodellen? I det sammanhanget aktualiseras oundvikligen också

frågan om hur det globala, det europeiska, det nationella och det lokala är kopplade till varandra – t.ex. i form av olika områdens olika utvecklingsmöjligheter – och hur dessa kopplingar påverkar makten i Finland.

Ett finländskt särdrag har varit landets exceptionellt stora beroende av skogssektorn. I beslutsfattandet om naturresurser har dels det internationella samarbetets och experternas betydelse, dels medborgarnas och folkrörelsernas direkta deltagande i den politiska beredningen ökat. Inom forskningsprogrammet kan man studera denna nyfördelning av makten och de debatter om administrationens legitimitet som den initierat.

4.3 Ekonomi och makt

Den ekonomiska globaliseringen har skapat en bild av att ekonomins makt sträcker sig nästan överallt i vår tid. Vilka maktdimensioner har den globala ekonomin, de integrerade marknaderna, de nya marknadsområdena, den internationella konkurrenskraftens växande betydelse och det allt intensivare EU-samarbetet och vilka är deras effekter på förändringarna inom den ekonomiska makten då man beaktar t.ex. avregleringen under de senaste tjugo åren och bankernas åtminstone delvis minskade makt? Vilken slags omvälvning har det ekonomiska systemet i Finland upplevt? Forskningsprogrammet förväntas ge svar på frågan om ekonomins makt växer. Hur har marknadernas sätt att fungera förändrats? Också de offentliga samfundet har börjat arbeta på ett annat sätt efterhand som de anammat en företags-ekonomisk handlingslogik. Hur framträder marknadsorienteringen i de statliga och kommunala organisationernas verksamhet och i förändringarna i deras maktutövning? Alla dessa förändringar inbegriper också sådana dimensioner som berör medborgarna. Både på nationell nivå och på EU-nivå utövar också arbetsmarknadsorganisationer ekonomisk makt. På vilket sätt har denna makt och dessa organisationers arbetsmetoder förändrats?

Vad gäller växelverkan mellan den ekonomiska och den politiska makten kan man också undersöka hur företagen försöker påverka den politiska maktutövningen. Vilka mekanismer och samband kan man i den korporativa maktutövningen, dvs. i statsmaktens och näringslivsorganisationernas beslutsfattande? Här är det viktigt att också utreda hur den internationella ekonomin påverkar relationerna mellan ekonomi och politik.

Det ekonomipolitiska beslutsfattandet är ett viktigt undersökningsobjekt. Hur har olika aktörer agerat, hur har den ekonomipolitiska kunskapen utformats och vilka slag av offentlig och osynlig maktutövning är den ekonomiska politiken förknippad med? Det är viktigt att man inom forskningsprogrammet fokuserar på förändringarna inom institutionerna för ekonomipolitiskt beslutsfattande både i Finland och i EU. Verksamhetsbetingelserna för och ägarstrukturen hos de företag som är verkamma i Finland regleras förutom av de globala produktionsmarknaderna också av de globala finansmarknaderna, vilkas inflytande på företagens ägarstruktur, sysselsättande effekt och allmänna premisser idag är mycket annorlunda jämfört med tidigare. Ägande är fortfarande en av de viktigaste källorna till ekonomisk makt, men dess sammansättning har blivit mer komplicerad samtidigt som yrkesledarskapet

har fått en växande betydelse. Ägarnas makt har ökat i företagens beslut: vilken roll spelar t.ex. utländskt ägande för företagens beslutsmekanismer och ledningskultur?

Ett annat viktigt ämne för programmet är den ekonomiska ojämlikheten, t.ex. löneskillnaderna mellan kvinnor och män och vad de beror på. Man kan fråga sig på vilket sätt den ekonomiska makten är könsrelaterad. Vad gäller ekonomisk ojämlikhet kan man också fokusera på arbetets villkor och på de metoder med vilka statsmakten reglerar inkomstfördelningen.

4.4 Medborgarna och medborgarsamhället

Medborgaraktivitet, folkrörelser och sociala rörelser är en viktig del av den samhälls- och kulturella maktstrukturen, där deras uppgift beroende på aktören kan vara antingen att upprätthålla och stödja den rådande ordningen eller att tvärtom kritisera den och skapa alternativ och motoffentligheter. I Finland har organisationernas starka ställning påverkat det statliga systemet, bland annat i bygget av den finländska välfärdsstaten. I maktsystemet betraktad som en helhet har organisationerna haft en viktig uppgift också som serviceproducenter och informationskanaler. Organisationerna har varit viktiga också ur den politiska och den ekonomiska maktens perspektiv, liksom också med tanke på rekryteringen till de olika eliterna.

Inom forskningsprogrammet är det meningen att såväl små proteströrelser på gräsrotsnivå som institutionaliserade organisationer inom den tredje sektorn skall vara föremål för forskning. En central fråga är hur makten lokaliseras och gestaltas ur medborgaraktivitetens perspektiv. Idag genomlever medborgaraktiviteten i Finland en uppenbar brytningsperiod – hur kommer den att se ut i framtiden? Vilka politiska möjligheter till medborgerlig aktivitet erbjuder 2000-talets Finland, hurdana är folkrörelsernas utsikter? Finns det sådana element i systemet som begränsar medborgarnas aktivitet? Vilken organisatorisk makt har fackföreningsrörelsen? Könet, generationstillhörigheten och åldern samt den etniska bakgrunden och olika specialidentiteter spelar en viktig roll i medborgaraktiviteten.

Frågan om medborgaraktivitetens genomslag och räckvidd är viktig. Har de som verkar inom folkrörelser makt i dagens Finland? Vilka slags alternativ till det rådande systemet föreslår de? Hurdana är medborgaraktivitetens växelverkan med det traditionella politiska systemet? Vilken bild av medborgaraktivitet tecknas i den finländska offentligheten och offentliga debatten? Hur fungerar växelverkan mellan medborgaraktiviteten och medierna? Än då motoffentligheten, vilken betydelse har den? Också passivitet och utanförskap skall beaktas – alla vill inte delta. Hur ser den finländska passiviteten ut, vad beror den på, vad innehåller den? Vilka samband finns det mellan icke-deltagande och marginalisering? Hurdana makt har den som ställer sig utanför både rörelser, andra former av organisering och de former av deltagande som samhället definierar?

Dessa teman kan också betraktas ur ett historiskt perspektiv. Vilken roll har folkrörelserna spelat i det finländska maktsystemet och på vilka betydande sätt har denna roll förändrats? Var och hur kan man identifiera viktiga brytningspunkter i det finländska maktsystemet?

4.5 Media och makt

En av de största omvälvningarna i maktsystemet har skett inom masskommunikationen. Det finländska mediefältets omstrukturering, dess relationer till maktsystemets övriga delar samt mediernas verksamhetsprinciper är viktiga forskningsobjekt. Vilken betydelse har medieekonomin, förändringarna i ägarstrukturen, koncentrationen, kedjebildningen och konvergensen för makten? På vilket sätt påverkas mediernas sätt att utöva makt av kommersialiseringen, ägandets internationalisering, de höjda avkastningsförväntningarna, tabloidiseringen och sensationslystnaden? Stämmer påståendena att verklighetsbilden förvrängs på offentlighetsbildens bekostnad och är medierna allt benägnare att positionera sig själva som parter i de händelseförlopp som beskrivs? Medierna kan studeras i relation till de politiska, ekonomiska och kulturella institutionerna och maktstrukturerna med fokus på mediernas och journalisternas relationer till makten och olika intressegrupper.

Inom forskningsprogrammet kan man ställa frågan vad mediernas makt egentligen betyder. Hur fungerar medierna i maktrelationerna? Återspeglar medierna maktstrukturerna passivt eller producerar de dem aktivt? I vilka avseenden är medierna mindre viktiga eller helt betydelselösa?

När man studerar makt är det viktigt att förstå hur offentligheten är uppbyggd. En fungerande offentlighet är en viktig del av demokratin om man tänker sig att det moderna politiska fältet opererar via offentligheten. På vilket sätt är diskussionen styrd och redigerad av journalismen? Medierna utövar makt då de formar bilden av politiken och samhället. Vilka får sin röst hörd och på vilket sätt? Vilken är mediernas relation till makteliten? Hur framträder makten i offentligheten, hur håller den sig undan? Hur studera mekanismerna för att hålla sig undan? Medborgarskapets möjligheter är en särskilt viktig fråga för maktundersökningen: hur stöder offentligheten medborgarskapet, hur möjliggör den deltagande och åsiktsbildning? Vilket slags medborgarskap producerar medierna? Hur lyssnar man på och bemöter marginella grupper och vilka konsekvenser har det?

Förutom de stora medierna finns det också alternativa medier. Exempelvis de medier som riktar sig till ungdomen erbjuder ofta motkultur och samhällskritik. Också den kamp mellan makt och motmakt som pågår inom de stora medierna kan studeras.

4.6 Kön och makt

I det finländska maktsystemet är ojämställdheten mellan könen fortfarande iögonfallande. En viktig utmaning för forskningsprogrammet är att förklara och förstå på vilket sätt makten i Finland är könsrelaterad. Man kan då undersöka skillnaderna mellan kvinnors och mäns offentliga och privata maktutövning i traditionell bemärkelse, t.ex. inom politiken, i arbetslivet, i näringslivet och i familjen. Likaså är det viktigt att studera på vilket sätt makten konstruerar könsidentiteter och vilken betydelse det har. Makt uppfattas inte längre enbart som hierarkisk ordning, utan makten konstruerar kön. Viktiga teman på detta område är förändringarna i samhällets könssystem och könsavtal samt de könberoende effekterna av omvälvningarna i välfärdsstaten. Likaså är det viktigt att dissekera begrepp som "den finländska

jämställdheten". På vilket sätt är jämställdhetsdiskursen ägnad att skyla dels de maktstrukturer som producerar ojämställdhet, dels själva könskonflikten?

Av de politiska institutionerna är bland annat partierna, fackföreningsrörelsen och riksdagen sådana institutioner som inte studerats med utgångspunkt i könsrelaterad makt. Har det växande antalet kvinnor i dessa institutioner förändrat politikens innehåll eller ökat kvinnornas inflytande? I internationella undersökningar har man länge tvistat om makten flyr de institutioner som kvinnorna blir delaktiga i. En utmaning för forskningsprogrammet är att undersöka om denna tes håller streck i Finland. Också makteliterna i Finland har endast i obetydlig utsträckning studerats ur ett genderperspektiv. Till exempel den norska maktundersökningen riktade blicken mot eliternas – såväl näringslivets som den akademiska världens – jämställdhetsuppfattningar och försökte den vägen klargöra varför jämställdheten mellan könen inte har genomförts. En viktig uppgift är också att syna maktens nätverk ur könsperspektiv.

Å andra sidan kan man ställa frågan vilka påverkningsmöjligheter det institutionella maktsystemet ger kvinnorna i Finland. Då kan man fokusera på partiernas kvinnoorganisationer, statens jämställdhetsorgan, kvinnorörelserna, kvinnliga riksdagsledamöter och kvinnliga ministrar. På vilket sätt har dessa aktörers ställning förändrats i och med internationaliseringsutvecklingen? Hur har t.ex. EU:s ökade beslutanderätt påverkat kvinnoorganisationernas inflytande? Ett viktigt tema i forskningsprogrammet är just de olika betydelser som internationaliseringen har för kvinnor respektive män.

5 GENOMFÖRANDE

5.1 Finansiering

Finlands Akademis styrelse har från fullmakten för år 2006 reserverat 7 miljoner euro för finansieringen av forskningsprogrammet Makten i Finland (VALTA). De projekt som väljs till programmet beviljas finansiering för högst fyra år. Närmare uppgifter om ansökningsförfarandet finns i kapitlet Ansökningsförfarande och bedömningskriterier.

I forskningsprogrammet kan också inkluderas andra akademifinansierade projekt om programgruppen godkänner det. Speciellt beaktas de Akademins finansieringsinstrument som riktar sig till internationellt samarbete.

5.2 Tidtabell

Ansökan till forskningsprogrammet Makten i Finland sker i två steg. Det första steget med preliminära ansökningar börjar i december 2005 och går ut 31 januari 2006. De preliminära ansökningarna är korta, högst fyra sidor långa planskisser. Närmare uppgifter finns i kapitlet Ansökningsförfarande och bedömningskriterier. De projekt som går vidare får en begäran om egentliga, fullständiga ansökningar med forskningsplan. Den sista inlämningsdagen för de egentliga ansökningarna är 28 april 2006. En internationell expertpanel bedömer ansökningarna vetenskapligt i augusti-september. På basis av den vetenskapliga bedömningen av ansökningarna och med beaktande av de i programbeskrivningen angivna programmålen gör programgruppen en framställning om vilka projekt som skall tas med i programmet. Finansieringsbesluten fattas i början av hösten 2006. Projekten kan inledas 1 januari 2007. Projekten beviljas finansiering för högst fyra år. Programmet utvärderas 2011.

5.3 Programgruppen

Programgruppen består av medlemmar i Akademins vetenskapliga forskningsråd och, representanter för andra organisationer som medverkar i programmet. Till programgruppen kallas också internationella maktforskare som experter.

Programgruppen har till uppgift:

- att förbereda programmet och göra för programsektionen ett förslag om projekt som skall finansieras
- att styra och övervaka programverksamheten
- att svara för utvärderingen av programmet
- att styra programkoordineringen

5.4 Programkoordinering och internationellt samarbete

Programmet strävar efter att stöda och främja växelverkan och samarbete mellan projekten som valts ut för programmet. För detta svarar programkoordineringen. De ansvariga projektledarna förutsätts förbinda sig till programmets mål och projektledarna och forskarna förutsätts delta i programmets evenemang.

De ansvariga projektledarna har till uppgift:

- att enligt programkoordinators anvisningar rapportera om sina projekts vetenskapliga framsteg och om användningen av de beviljade medlen
- att själva delta i de möten, seminarier och workshops som programkoordinatorm ordnar och att svara för att också de forskare som får finansiering genom forskningsprogrammet deltar i dem
- att vid behov delta i framställningen av artiklar, broschyrer, allmänna översikter och meddelanden som gäller programmet och dess resultat
- att aktivt informera om programmets framsteg och resultat på offentliga och vetenskapliga forum

I de övriga nordiska länderna har nyligen gjorts omfattande maktstudier. För att den nordiska erfarenheten och kunskapen till fullo skall kunna utnyttjas i forskningsprogrammet Makten i Finland måste både koordinatorm och de medverkande forskningsprojekten ha aktiva kontakter med nordiska forskare och forskningsinstitut.

Bland utländska projekt som är intressanta med tanke på forskningsprogrammet Makten i Finland kan nämnas:

- IDEA State of Democracy (Sverige)
- The UK Democratic Audit (Storbritannien)
- Democratic Audit of Australia (Australien)
- The Canadian Democratic Audit (Kanada)
- Auditoría Democrática Andina, Ecuador (Ecuador)

5.5 Utvärdering

Då programmet avslutas utvärderas det av en internationell expertpanel.

I utvärderingen beaktas bl.a. följande omständigheter:

- hur programmets mål uppnåtts
- genomförandet av forskningsprogrammet (koordineringen, programgruppens roll, seminarierna osv.)
- programresultatens vetenskapliga kvalitet
- programmets vetenskapliga, samhällliga och ekonomiska effekter
- främjandet av forskarutbildningen och forskarkarriären
- nationellt och internationellt samarbete
- programmets informationsverksamhet

Forskningsgrupperna som finansieras skall årligen, eller om programgruppen annat besluter, rapportera om hur deras projekt framskrider samt då projektet slutförts lämna in en slutrapport till Finlands Akademi genom att följa Akademiens normala anvisningar för rapportering. Ytterligare information om rapporteringen och tidtabellen lämnas till forskarna under programmets gång.

6 ANSÖKNINGSFÖRFARANDE OCH BEDÖMNINGSKRITERIER

Ansökan till forskningsprogrammet Makten i Finland (VALTA) är öppen för forskare verksamma vid universitet och forskningsinstitut. Till programmet kan lämnas in två slags ansökningar: enskilda projekt och konsortieprojekt.

Ansökningarna bedöms av internationella expertpaneler. Bedömningen baserar sig på ansökningens vetenskapliga kvalitet och programmets mål. De viktigaste kriterierna vid bedömningen är:

- forskningsplanens vetenskapliga kvalitet och innovativitet
- projektets lämplighet för forskningsprogrammet
- forskningsplanens genomförbarhet
- sökandens/forskningsgruppens vetenskapliga kompetens och sakkunskap
- sökandens/forskningsgruppens nationella och internationella samarbetsnätverk
- det medvärde som det eventuella samarbetet förväntas tillföra

6.1 Preliminära ansökningar

Ansökan till forskningsprogrammet Makten i Finland sker i två steg. I det första steget med de preliminära ansökningarna fylls blanketten enligt anvisningarna med det undantaget att endast följande bilagor bifogas:

- forskningsplan på högst fyra sidor
- meritförteckning på högst två sidor för den ansvariga ledaren
- förteckning över de viktigaste vetenskapliga publikationerna (sammanlagt högst 20 publikationer) med avseende på projektet av den ansvariga ledaren samt av eventuella andra seniorforskare, som medverkar i projektet

Forskningsplanen som ingår i den preliminära ansökningen skall innehålla följande:

- beskrivning av forskningen
- mål
- de viktigaste metoderna
- anknytningar till forskningsteman och annan forskning
- eventuell forskarutbildning inom projektet
- nationellt och internationellt samarbete
- tidtabell
- preliminär finansieringsplan

Ifall i projektet deltar flera parter och finansiering söks självständigt för olika forskningsställen, inlämnas en konsortieansökan. Varje part i konsortiet fyller i en egen ansökningsblankett och bifogar alla ovannämnda bilagor. Varje konsortieansökan skall ha en gemensam forskningsplan, av vilken skall utöver de ovannämnda också framgå:

- beskrivning av projektet som en helhet
- beskrivning av varje konsortie-medlems roll inom konsortiet
- det mervärde som samarbetet förväntas tillföra

De preliminära ansökningarna skall lämnas in senast 31 januari 2006 och de skilt begärda egentliga ansökningarna senast 28 april 2006 via Akademiens elektroniska kommunikation (www.aka.fi/eng > Research funding > Electronic services). Ansökningarna görs på engelska. Som ansökan väljs "VALTA". I ansökningarna av enskilda projekt och konsortieprojekt anges "VALTA" i punkt 9 ("Research programme") på blanketten. Alla projektansökningar till en konsortieansökan skall ange konsortiets gemensamma beteckning, så att alla de projekt som hör till samma konsortium kan identifieras (punkt 31 på blanketten). När ansökan görs elektroniskt skall den ursprungliga ansökan (1 st.) med underskrift lämnas in till Finlands Akademi.

De preliminära ansökningarna bedöms av programgruppen i samarbete med internationella experter. På basis av de preliminära ansökningarna gör programgruppen ett förslag om de projekt som bäst uppfyller programmålets kriterier. Programgruppen består av medlemmar i Finlands Akademiens forskningsråd. Sökanden skickas inte skriftliga utlåtanden om de preliminära ansökningarna. Programgruppen kan dock göra sökanden förslag till förbättring av ansökningar, t.ex. föreslå samarbete mellan olika projekt. De projekt som går vidare skickas närmare anvisningar om den andra omgången.

6.2 Det andra steget

Ansökningsprocessens andra steg för de projekt som kommit vidare går ut 28 april 2006. Också de egentliga ansökningarna görs på engelska. En internationell expertpanel bedömer ansökningarna vetenskapligt i augusti-september. På basis av den vetenskapliga bedömningen och programmets mål som nämnts i programbeskrivningen gör programgruppen ett finansieringsförslag om de projekt som skall tas med i programmet. Programsektionen fattar beslut om de projekt som skall finansieras.

6.2.1 Enskilda projekt

De enskilda projekten har en enda ansvarig ledare men i forskningsgruppen kan ingå forskare som arbetar vid olika institutioner. Ansökningarna görs enligt Akademiens allmänna anvisningar (se Akademiens webbsidor) med det undantaget att endast följande bilagor bifogas:

- förteckning över bilagorna
- forskningsplan (högst 12 sidor, närmare anvisningar under punkt 6.2.3)
- separat blankett för forskningsrapportering för den ansvariga forskningsledarens varje pågående akademifinansierade projekt
- separat blankett för forskningsrapportering för den ansvariga forskningsledarens varje redan avslutat akademifinansierade projekt över vilket ingen slutrapport ännu lämnats
- meritförteckning (högst två sidor) för den forskningsansvariga samt för de forskare för vilkas avlöning finansiering söks, om forskarnas namn redan är kända
- förteckning över de viktigaste publikationerna (högst 20 publikationer) med avseende på projektet av den forskningsansvariga samt av de forskare för vilkas avlöning finansiering söks, om forskarnas namn redan är kända
- vid behov ett utlåtande av etiska kommittén eller djurskyddskommissionen
- övriga bilagor som är relevanta för bedömningen av ansökan (t.ex. seminarie-

eller kursprogram, verksamhetsplan för nätverket eller samarbetsgruppen, program för besök och undervisning av utländsk gäst, m.m.)

Finansiering kan sökas för forskare i postdoc-skedet och för forskarstuderande, för forsknings- och resekostnader och för arrangerande av vetenskapliga möten samt för att stöda forskarnas mobilitet.

6.2.2 Konsortier

Om projektet innefattar flera parter och finansiering söks självständigt för olika forskningsställen, lämnas in en konsortieansökan. Varje part i konsortiet fyller i en egen ansökningsblankett och bifogar alla erforderliga bilagor. Varje konsortieansökan skall ha en gemensam forskningsplan som skall innehålla en del som beskriver projektet i dess helhet samt en separat del som mera detaljerat beskriver varje enskild konsortiedlemms roll i konsortiet.

Ansökningarna görs i enlighet med Akademiens allmänna anvisningar (se Akademiens webbsidor) med det undantaget att endast följande bilagor bifogas:

- förteckning över bilagorna
- forskningsplan (högst 15 sidor, närmare anvisningar under punkt 6.2.3)
- konsortiebeskrivning (som innehåller namn och kontaktppgifter för varje gruppledare, en kort beskrivning av varje grupp, arbetsfördelningen mellan konsortiedlemmarna och varav också framgår det mervärde som samarbetet tillför projektet (högst en sida)
- separat ansökningsblankett för varje forskningsansvarig (inte samma person som konsortieledaren)
- separat blankett för forskningsrapportering för den ansvariga forskningsledarens varje pågående akademifinansierade projekt
- separat blankett för forskningsrapportering för den ansvariga forskningsledarens varje redan avslutat akademifinansierade projekt över vilket ingen slutrapport ännu lämnats
- meritförteckning (högst två sidor) för den forskningsansvariga samt för de forskare för vilkas avlöning finansiering söks, om forskarnas namn redan är kända
- förteckning över de viktigaste publikationerna (högst 20 publikationer) med avseende på projektet av den forskningsansvariga samt av de forskare för vilkas avlöning finansiering söks, om forskarnas namn redan är kända
- vid behov ett utlåtande av etiska kommittén eller djurskyddskommissionen
- övriga bilagor som är relevanta för bedömningen av ansökan (t.ex. seminarie- eller kursprogram, verksamhetsplan för nätverket eller samarbetsgruppen, program för besök och undervisning av utländsk gäst, m.m.)

6.2.3 Forskningsplan

Forskningsplanen skall innehålla följande:

1. Sammandrag (högst en sida på separat papper) varav framgår
  - ledarens/ledarnas namn

- projektets titel
  - finansieringsbelopp som sökts, antal årsverken och finansieringsperioden
  - var forskningen bedrivs
  - kort och objektiv beskrivning av projektet
2. Innehållsförteckning med sidnummer
3. Bakgrund
- forskningsprojektets bakgrund och relevans nationellt och internationellt
  - forskargruppens tidigare forskning i ämnet (inklusive förteckning över forskargruppens fem viktigaste publikationer som tangerar projektet)
4. Mål och metoder
- forskningens mål
  - hypoteser och forskningsmetoder
  - så noggrann projekttidtabell som möjligt
  - utredning av etiska aspekter och datasekretessfrågor
5. Deltagande forskare och forskningsresurser
- forskargruppens sammansättning och arbetsfördelning samt en eventuell uppdelning mellan olika forskningsställen
  - projektets anknytning till gruppens övriga forskningsprojekt
  - forskarutbildningen
  - forskningsmiljön och den viktigaste apparaturen
  - finansieringsplanen för forskningsprojektet inklusive finansiering som sökts hos andra källor
  - en detaljerad motivering till den ansökta finansieringen (särskilt punkten "Övriga kostnader")
6. Resultat
- förväntade resultat och deras relevans
  - forskningsresultatens tillämpbarhet
  - publikationsplan för forskningsresultaten och övrig informationsverksamhet

Följande specialsituationer skall beaktas i forskningsplanen

- forskarbesök utomlands och besök av utländska forskare (tidpunkt för besöket och programmet, om tillgängliga)
- vid forskning och forskarutbildning utomlands skall en beskrivning av den utländska forskargruppen ges
- för kurser och seminarier inom forskarutbildningen skall syftet, deltagarna, programmet och en kostnadskalkyl anges

Forskningsplanen får vara högst 12 sidor lång (enskilda projekt) eller 15 sidor lång (konsortieansökningar och internationella samarbetsprojekt). Typsnittet skall vara 12 punkter eller större och radavståndet 1.

NÄRMARE INFORMATION

Programbeskrivningen och de allmänna ansökningsanvisningarna fås på Finlands Akademis webbplats www.aka.fi/svenska eller från registratorskontoret.

Finlands Akademis postadress:

Finlands Akademi
PB 99
00501 Helsingfors

Gatuadress:

Vilhelmsbergsgatan 6
Tfn: 09 7748 8377
Fax: 09 7748 8299
E-post: kirjaamo@aka.fi

Vetenskapsrådgivare:

Tiina Forsman
tiina.forsman@aka.fi
Tfn: 09 7748 8443

Specialforskare:

Timo Kolu
timo.kolu@aka.fi
Tfn: 09 7748 8341

Research Programme on Power in Finland (VALTA) 2007–2010

Programme memorandum

INTRODUCTION

The Westermarck Society issued in spring 2004 an initiative to the Academy of Finland on launching a research programme on the Finnish power system. The Research Council for Culture and Society decided on 17 September 2005 to propose that the Power in Finland Research Programme be initiated and on 15 February 2005 the Board of the Academy of Finland issued negotiation authority to the Research Council to prepare the programme. On 15 February 2005 the Academy also set up a Working Group consisting of members of the Research Council for Culture and Society, and added members on 20 May 2005.

The members of the Working Group included the following members of the Research Council for Culture and Society: Professor Kyösti Pekonen (Chair), Professor Anne Kovalainen (Vice Chair), Research Professor Matti Heikkilä, Docent Päivi Hovi Wasastjerna and Professor Juha Sihvola, and Professor Pasi Puttonen from the Research Council for Biosciences and Environment.

On 31 May 2005 the Working Group organised an exploratory workshop at the Säätytalo in Helsinki, attended by 180 researchers. The discussion was opened by a panel of six members, representing public administration, the political system, business, culture, science community and the media. In the afternoon, the participants divided into six thematic work groups and prepared a presentation on the research needs. The Working Group used the feedback from the exploratory workshop in the making of the programme memorandum.

The Research Council for Culture and Society decided at its meeting on 16 September 2005 to propose that the Power in Finland Research Programme be started, and on 15 November 2005 the Academy of Finland Board decided on the programme implementation for the years 2006–2010.

PhD Johanna Kantola acted as the Expert Secretary and Science Adviser Tiina Forsman from the Research Council for Culture and Society as the Secretary of the Working Group.

1 RATIONALE FOR THE RESEARCH PROGRAMME

Finnish society and its power structure – the political system, economy, justice system, culture and public administration – have changed significantly over the past few decades. Finland has become a member of the European Union and European Monetary Union, Finnish companies have internationalised and the Finnish economy is now thoroughly integrated into the global economy. Finnish power and democracy face new external and internal challenges.

Nordic countries Sweden, Denmark and Norway have examined the national impact of these changes by conducting extensive scientific power inquiries. In Sweden, several power inquiries have been carried out, the most recent of which began in 1997. In Denmark and Norway the respective parliaments initiated five-year power inquiries in 1998. Globalisation, the EU's increasing decision-making power, individualisation, commercialisation, the increased role of international justice obligations and the legal sector were seen as challenging the democracy and traditional power structures of the countries in question. Power inquiries also emphasised that multiculturalism, the media, environmental problems, new technologies and the information society generated the need for research on power and democracy.

Nordic studies on power have produced new knowledge at the conceptual and empirical level, which inspired both national and international debate. The results of research conducted in the different countries have also been easily comparable. For example, some of the conclusions reached by power inquiries conducted in Denmark and Norway differ considerably from one another. Where the Danish final report emphasises that the Danish democracy is doing well, that its citizens actively participate in society and place their trust in its political institutions, Norway's study reveals that many of its citizens feel that their own parliament has essentially lost its powers and influence to supranational actors. In Norway, it was found that power was concentrated to the media and few power brokers. Comparative studies of Denmark and Norway have explored what impact EU membership has on national power structures: long-time EU member state Denmark has a positive attitude toward increasing supranational influence, whereas non-EU member state Norway views such influence with suspicion.

No such power inquiries have yet been conducted in Finland. Globalisation, increased international integration and the political, economic, social and cultural impacts of Finland's rapid internationalisation on power are the central research areas of the research programme. International actors, such as in the European Union (EU), as well as the process of Europeanisation, have a major impact on Finnish power inquiries. On the one hand, the EU presents a challenge for national democracy and power structures. The EU's decision-making processes are often seen as non-transparent and the influence of national actors in the EU is seen as limited. On the other hand, the EU is increasing the member states' influence by offering

solutions to supranational problems. One might think that the EU signifies a loss of national powers in some fields, but an increase in others.

In addition to pressures from outside, the Finnish power structure has changed from within. Power and the exercise of power in Finland are not only affected by supra- and transnational developments, but the differences and changes occurring inside the country also complicate the study of power in Finland. Finland has enacted a new constitutional law, updated its central agency system, increased the economic decision-making power of municipalities and updated executive and administrative protocols for public administration. The state ownership policy has undergone a major paradigm shift. The importance of different institutions has fluctuated considerably in various historical situations. In the Finnish power structure, organisations and associations, such as political parties, trade unions, sports associations and the church, have traditionally played a key role in elite recruitment and in legitimising power. Their position and importance, however, has weakened and, as a result, their ability to legitimate power has been reduced. The power structures of the Finnish welfare state and its consensus politics are under pressure to change. These internal changes in Finnish society further emphasise the need for this research programme.

Finland and the use of power in Finland are also shaped by differences in, for example, income, work, geography, religion, gender and ethnicity. In the research programme, it is indeed crucial to ask, in a conventional sense, who has power, and in the spirit of new theories on power, how power produces these differences and what their meaning is. It is also important to examine how social differences, such as in income and education, result in different positions and opportunities in relation to power. For Finland, the study of these complex processes relates to Nordic studies on power, but it also produces new knowledge on the specific characteristics and historical differences of Finnish power structures as compared to those of the other Nordic countries.

2 GOALS OF THE RESEARCH PROGRAMME

Even though there has been some heated debates on some of the individual processes described above – and efforts have been made to start discussion about the normative implications of these changes – the broader policy changes have, however, been largely enacted without an extensive public debate. Even though specific studies and evaluations have been conducted on the impact these changes have on the lives of citizens, democracy, distribution of power and administrative protocol, a comprehensive interpretation is still needed. One goal of the research programme is to produce this kind of broad-based research on power and its changes in Finland. Studies done in the other Nordic countries show that there is a real need for this kind of research, in terms of research, public debate and international comparison.

The other key goal of the research programme is to produce new empirical findings on concrete processes of power. The research programme will also place an emphasis on the empirical study of power processes required in the examination of power mechanisms, as power is nearly always exercised in concrete ways.

The main goals of the Power in Finland Research Programme are:

- to support top-level research groups and encourage high-profile multidisciplinary power research
- to strengthen national and international networking and cooperation for researchers and research projects and to consolidate new forms of cooperation between research groups
- to conduct comparative research on power in Finland, thus shedding light on the specific characteristics of Finnish power structures and power mechanisms as well as giving thought to their similarities and differences in relation to other countries and cultures
- to promote the application of new perspectives and research methods for power research
- to promote the international mobility of researchers
- to improve the exchange of information and reporting of research results among researchers, decision-makers, interest groups and the public at large, and influence the public debate on power in Finland

3 APPROACHES TO POWER

The research programme encourages the use of various approaches in the research of power because, firstly, according to current thinking, the concept of power is complex, and secondly, only by utilising different approaches will it be possible to produce new knowledge about power in Finland.

Traditionally, power has been seen as a resource: a person has power when he/she is in possession of power resources in, for example, material or immaterial capital, organisations or expertise. The key research questions within this framework are: Who are in the key positions in administrative bodies, such as a management board, committee or company board of directors? How is power distributed between various institutions and actors? Is power concentrated among certain members of the elite and how has the elite structure changed? How are new members recruited to the elite and what kind of social networks are there between members of the elite or within them? Traditionally, the distribution of power is seen as being shaped by gender, age, education, class status and political affiliation. In regards to the questions posed above, it is important to investigate what types of changes have occurred or are occurring in power resources and what problems there are in relation to the responsible application of power.

A lack of power can also present problems. The lack of legitimate power held by political decision-makers results in problems in both international and national political systems. For example, solving environmental problems becomes problematic in the absence of sufficient power.

In understanding power it is also important to remember that power is only determined as the result of a power struggle. In researching power it would be important to examine power and its mechanisms as the power established during a power struggle.

The current trend in theories of power is to look at structural power. Here power is seen as institutional and discursive. In the research of structural power the question changes from "Who has the power?" to "How is power used?" and "How is power realised as an institutionalised operating logic?" Based on these, power is a force that produces social phenomena: concepts, actors and institutions. As a result, power is not restricted to just one institution or one level, rather it shapes and constructs all social relations. In examining discursive power, the struggle for power can be seen as a struggle for meaning.

Discursive and structural power raises questions concerning cultural power. Cultural power is normative power, which regulates that which is permitted and desired. In studying cultural power, research focuses particularly on the institutions of symbolic production, such as schools, the church, media and economy. Central to the analysis are the ways in which culture produces differences in power on the basis of language, ethnicity, gender, religion or sexual orientation.

Links between technology, knowledge and power have been prominent in recent debates. On the one hand, the production and use of knowledge is an integral part of a modern society, while on the other hand, technological development has always changed power structures. An example of the enhanced role that knowledge plays in society is the increase in medical knowledge and questions of decision-making, prioritisation and health related to it. Where is knowledge, who has knowledge and who is allowed to produce it? Who determines what knowledge is? The power of knowledge is closely intertwined with expertise and the power held by experts. Another essential aspect of knowledge is the establishment of authority: who gets to define what the problems are; what tactics should experts and other elites use to strengthen their power; how is expertise used in legitimising political power?

Applications addressed to the research programme should include project-applicable perspectives on power, i.e. the manner in which power will be presented in the project and how the perspectives will be applied in research. It is also recommended that applications address concepts of power in the light of recent developments and make use of the theoretical and methodological tools provided by both traditional and more recent theories of power. The research plan should also explain what new perspectives on power in Finland the project would bring to the general knowledge.

4 THEMES OF THE RESEARCH PROGRAMME

The importance of this power research will be highlighted through the research programme themes discussed below. The choice of the themes is based on the above-mentioned international developments, national changes and research conducted in the Nordic countries. In addition to these themes, other areas may also be studied. Regardless of the approach used in presenting the theme, research examining connections between various themes is crucial. How is power produced in social and cultural processes and practices; how is power linked to gender, ethnicity and other identities? Examination of these elements – as well as various social trends – together, and not independent of one another, will produce new knowledge. Furthermore, questions concerning the concept, history and moral of power as well as the relationships between power and responsibility are important issues in all themes.

4.1 International system, power in Finland and Finnish power

Finland's position in the global power structure has changed. Finland joined the European Union and European Monetary Union, Finnish companies have internationalised and Finland's economy is now integrated into the global economy. Membership in the European Union has a major impact on the Finnish power structure. The EU's rules and norms impact each of its member states, e.g. parliamentary institutions, legislation, the interrelationship of various statutes and regulatory content.

The research can focus on how initiatives affecting the lives of Finnish citizens are started, progress and filter to the national level as well as on the types of political communities in which power is produced. What are Finland's possibilities for operating in an increasingly integrated world and Europe? Who has the power to control these processes? In a globalising world the study of world politics as relations between states is becoming more and more problematic. Intergovernmental operations are increasingly connected to transnational networks. The study of world politics requires going beyond conventional theories that stress the unity of the state, its sovereignty and agency. Instead, attention must be given to the manifold institutions of power, where Finns also operate and where decisions become part of Finnish laws, statutes and protocols. The assumption of the state as the key actor must also make way for an examination of who uses Finnish power in international organisations and in other transnational contexts.

Various international political interventions – whether they occur in the name of economics, development, peacekeeping or civil crisis management – attempt to define the problems and find solutions to them. This points to the discursive power, which defines its objects, normalises some political practices at the expense of others and makes room for a certain type of political agency.

The internationalisation of economies and markets presents challenges for Finnish power. A large percentage of the economic decisions regarding Finnish welfare policies and employment practices are made in transnational contexts and constrained by supranational regulations.

Power inquiries should not, however, focus exclusively on political and economic issues. In contrast, complex power relations need also to be studied in such areas as human rights, culture, justice and morality systems and religious phenomena, which are equally important as interfaces between politics and power. The symbolic and visual forms of power are also key research areas.

4.2 Power in the state and state power

In the research programme it is crucial to study how internationalisation and integration have impacted on and shaped power structures and mechanisms within the state. What changes are apparent in power relations between different institutions? How have elite structures changed? How has the significance of expertise become emphasised? What significance do these changes have on democracy? What are the legal impacts of internationalisation, i.e. how have international agreements and EU legislation affected the power structures and mechanisms in Finland?

One important aspect that needs to be studied in the Finnish society's power structure is, indeed, democracy, i.e. the state of democracy as different forms of citizen participation and power. A key area of research is the effect of internationalisation and integration on democratic possibilities as a form of citizen power. What type of political citizenship does national and international power construct in today's Finland? An important issue is the impact that both internationalisation and integration and the internal changes in Finnish society have on the status of a key democratic institution, namely parliament. In this context, thought can also be given to the influence of constitutional reforms on power in Finland. The judiciary and its role as a mechanism for the exercise of power can also be examined within the framework of the research programme.

Consensus politics, which emphasises the Nordic welfare state and the ideals of Finnish cooperation and consensus, is considered central to the Finnish power structure. The research programme endeavours to produce new knowledge about the new challenges these face and discover what types of power mechanisms are at work in them as well as what occurs in these power mechanisms. The way these new challenges affect political parties, which have traditionally been central power channels of a representative democracy, is also an important research question.

The entire public sphere has undergone a massive upheaval in recent decades. For example, how has the role of municipalities as providers of welfare services changed? How have the so-called New Public Management (NPM) discourse and marketisation affected the Finnish welfare model? In this context, the connections between the global, European, national and local levels, for example in the form of different opportunities for regional development, and their meaning for power in Finland, inevitably become under scrutiny.

A characteristic peculiar to Finland has been its exceptionally high dependence on the forest sector. In decision-making concerning natural resources both the importance of international cooperation and experts and the direct participation of citizens and community-based organisations in policymaking have increased. Within the framework of the research programme, the new distribution of this power and the resulting debates concerning administrative legitimacy can be examined.

4.3 Economy and power

Economic globalisation has created an image of economic power extending nearly everywhere. What are the dimensions of power and impact of the global economy, integrated markets, new market areas, the increased importance of international competitiveness, and a tightening EU on changes to economic power, when taking into consideration, for example, the deregulation of the last 20 years and partial erosion of the power held by banks? What kind of upheaval has the Finnish economic system experienced? The research programme will provide answers to the question: Is economic power expanding? How has it changed with the advent of operating logic. How is commercialisation evident in the operation way the markets function changed? The operating methods of public organisations have of state and municipal organisations and changes in the exercise of power? These changes also have a dimension that affects citizens. Economic power is also used by labour market organisations at the national and EU level. How have the power they exercise and their operating methods changed?

When studying the linkages between economic and political power one can examine how companies attempt to influence the political exercise of power. What are the mechanisms at work and connections in the corporative exercise of power, i.e. the decision-making of public power and economic organisations? A key question in this context is also the impact of the international economy on the relationships between economy and politics.

The research of economic decision-making is essential. How have different actors functioned, how is economic knowledge produced and in which ways are the use of public and invisible power relevant to economic policy? A key focus of the research programme is on changes in the institutions of economic policy decision-making in Finland and the EU. The operation and ownership structure of companies operating in Finland are not only regulated by global production markets, but also by global finance markets, whose influence on company ownership structure, employability and operating conditions is manifested very differently than before. Ownership is still one of the primary sources of economic power, but its structure has become more complex and the importance of professional management has increased. The power exercised by shareholders has grown in company decision-making: For example, how important is foreign ownership in company decision-making mechanisms and management culture?

Another key area of research is economic disparities, such as the study of the gender pay gap and what is causing it. One might ask how is economic power is gendered.

In studying economic inequalities attention can also be given to the conditions and methods of working, which the state uses to regulate the distribution of income.

4.4 Citizens and civil society

Citizen participation, voluntary associations and social movements are an integral part of the social and cultural power structure, in which, depending on the actor in question, they may equally maintain and support the prevailing system while criticising it and creating alternatives and counter publicity for it. In Finland, the strong position of different voluntary associations has influenced the way that the state works, including the formation of the Finnish welfare state. In the power system as a whole different voluntary organisations and associations have also played a central role as service providers and channels of information. These associations have also been important in relation to political and economic power and recruitment of the elite.

The research programme comprehends the study of both small grassroots protest movements and institutionalised third sector actors. A key question is how power can be located and conceptualised from the point of view of citizen participation. What will the citizen participation that is currently undergoing a process of change look like in the future? What are the possibilities for citizen participation and social movements in 21st century Finland? Are there societal factors that constrain citizen participation? What is the organisational power of the trade union movement? Gender, generations and age as well as ethnicity and different identities shape citizen participation in important ways.

Questions concerning the impact and influence of citizen participation are crucial. Does citizen participation have any power in today's Finland? What kind of alternatives does it provide for the current political structures? What kind of interaction does it enjoy with the traditional political system? How is citizen participation portrayed in the Finnish public and the public forum? What is the interplay between citizen participation and the media? What about the significance of counter publicity? Attention must also be given to passivity and non-participation – not all members of society want to be involved. What does passivity signify in Finland, what are the reasons for it and what does it include? How are non-participation and discrimination related to one another? How can one exercise power by refusing to participate in social movements, other forms of organisation or citizen participation as defined by society?

The above-mentioned themes can also be examined from the perspective of historical change. What role did voluntary associations play in the Finnish power system and what significant changes have there been? Where and how can major turning points in the Finnish power structure be found?

4.5 The media and power

One of the greatest changes in the power structure has occurred in the field of information exchange. The restructuring of the Finnish media, its relationship to

other sectors of the power structure and media operating principles are crucial areas of this power inquiry. What is the significance of the media economy, changes in ownership structures, consolidation, the formation of chains and convergence in relation to power? What impact does commercialisation, the internationalisation of ownership, increase in output expectations, tabloidisation and sensationalism have on the media's exercise of power? Are claims that the media distorts reality at the expense of public image true and is the media too eager to take sides on issues? The media can be examined in relation to political, economic and cultural institutions and power structures, where the relationships that media and journalism have with political, economic and cultural power and power brokers as well as various interest groups are crucial.

Within the framework of the research programme, it can be asked what the power of media actually means. How does the media operate in power relationships? Does the media passively reflect power structures or is it actively creating them? In what ways does the media play a lesser role or have no importance whatsoever?

When studying power it is important to understand how publicity is constructed. Publicity and its functioning are a vital part of any democracy, especially if one sees the modern imagined political community as operating through publicity. What is the role of journalism as a mediator and editor of the public forum? The media uses power when producing the images of politics and society. Whose voice is heard and in what ways? What is the media's relationship to the power elite? How does power present itself in public and, conversely, how does it conceal itself? How should the mechanisms of concealment be studied? The possibilities of citizenship play a central role in the study of power: How does publicity support citizenship, allow for participation and the formation of opinions? What kind of citizenship does the media produce? How are marginal groups heard and treated and what consequences does this entail?

In addition to mainstream media, there are also counter medias and alternative medias. For example, the media geared toward a youth audience is also linked to counterculture and social critique. The struggle between power and resistance occurring within the sphere of mainstream media can also be examined.

4.6 Gender and power

Gender inequality in the Finnish social power structure is still considerable. The challenge of the research programme is to explain and understand how power is gendered in Finland. Research can focus, in a traditional sense, on the differences in the use of public and private power between men and women in, for example, politics, the workplace, economy and family life. On the other hand, it is important to study how power produces gender identities, and what meaning this has. Power is no longer simply understood as oppressive, rather it produces gender. Central themes are changes in society's prevailing gender order and its gender contract as well as the gendered impact of the retrenchment of the welfare state. Deconstruction of concepts such as "Finnish equality" are also important when studying gender and power. How does the gender equality discourse mask power and downplay gender conflict?

Political institutions such as political parties, trade unions and the parliament have not been researched in Finland from the point of view of gendered power structures. Has the increasing number of women in these institutions changed the content of politics or enhanced women's chances to influence politics? International research has long debated whether institutions which women enter are losing their power. The challenge of this power inquiry is to study whether this thesis describes the situation in Finland. In Finland only a few studies have been conducted on power elites from a gender perspective. For example, the Norwegian power inquiry focused on elites' understandings of gender equality – both in economy and academia – in order to find out why gender equality has not been achieved in Norway. Power networks as seen from a gender perspective are also a key issue.

On the other hand, one might ask what opportunities for influence an institutional power structure offers women in Finland. Here research can focus on women's associations within political parties, women's policy agencies, women's movements, female MPs and ministers. How has the status of these actors changed in the face of internationalisation? How, for example, has the transfer of decision-making power to the EU level impacted on the possibility of women's organisations to assert their influence? The research programme gives special attention to the different meanings that internationalisation has for men and women.

5 IMPLEMENTATION OF THE RESEARCH PROGRAMME

5.1 Funding

The Academy of Finland has reserved seven million euros to the Power in Finland Research Programme from the 2006 budget authority. Projects selected for the programme are funded for a maximum of four years. Detailed information on the application procedure is available in the chapter Application guidelines and criteria for project evaluation.

Also other Academy-funded projects may be annexed to the Power in Finland Research Programme, by the approval of the Programme Steering Group. Special attention will be given to those Academy funding instruments that are directed at international cooperation.

5.2 Timetable

The programme's application process is divided into two stages. At the first stage, starting in December 2005 and expiring on 31 January 2006, applicants are invited to submit their short plans of intent of no longer than four pages. For more detailed information, see chapter Application guidelines and criteria for project evaluation. Those going through to the second stage will be requested to file full applications, complete with research plans. Full applications shall be submitted by 28 April 2006 at the latest. The applications will be reviewed in August-September by an international panel of experts. The Programme Steering Group will submit its proposal for a shortlist of projects to be selected, based on the scientific evaluation and the objectives set in the programme memorandum. The funding decisions will be made in early autumn 2006. The projects may start 1 January 2007. The programme projects will run for four years and the final evaluation will be carried out in 2011.

5.3. Programme Steering Group

The Programme Steering Group consists of Academy research council members and representatives for other involved organisations. The group also invites international power researchers as expert members.

The Programme Steering Group's tasks are:

- to prepare the programme and submit to the programme sub-committee a proposal on projects to be funded;
- to manage the programme and answer for the programme follow-up;
- to be responsible for the final evaluation; and
- to supervise the coordination of the programme.

5.4 Programme coordination and international cooperation

The Power in Finland Research Programme aims to support and promote interaction and cooperation between projects selected to the programme. This is achieved through programme coordination. The responsible leaders of the projects are required to commit themselves to the programme objectives, and both the responsible leaders and the researchers are expected to participate in the events of the programme.

The responsible leaders of the projects shall:

- report on the scientific progress of the project and its application of funds according to the instructions of the programme coordinator;
- see to that they themselves and the researchers funded through the programme participate in the meetings, seminars and workshops organised by the programme coordinator;
- when needed, take part in producing articles, brochures, reviews and information material on the programme and its results; and
- actively disseminate information about the programme and its results on public and scientific forums.

Comprehensive studies on power have recently been conducted in other Nordic countries. The full utilisation of the knowledge and experience gained by the Nordic countries in the Power in Finland Research Programme requires its coordinator and programme-funded projects to actively maintain contact with Nordic researchers and research institutions.

The following are some ongoing projects of interest to the Power in Finland Research Programme:

- IDEA State of Democracy (Sweden)
- The UK Democratic Audit (United Kingdom)
- Democratic Audit of Australia (Australia)
- The Canadian Democratic Audit (Canada)
- Auditoría Democrática Andina, Ecuador (Ecuador)

5.5 Final evaluation

After its completion, the research programme will be evaluated by an international group of experts.

The following are some of the aspects considered in the final evaluation:

- realisation of the research programme's objectives
- implementation of the programme (coordination, role of the Programme Steering Group, seminars, etc.)
- scientific quality of the programme outputs
- scientific, social and economic impacts of the programme
- researcher training and the promotion of research careers
- national and international cooperation
- information activities

The funded research groups are to report on the projects' progress on an annual basis or as decided by the Programme Steering Group, and, upon completion of the project, submit their final reports to the Academy of Finland according to reporting guidelines. More information on reporting and timetables will be made available during the course of the programme.

6 APPLICATION GUIDELINES AND CRITERIA FOR PROJECT EVALUATION

The Power in Finland Research Programme is open for applications from researchers based at universities or research institutes. Two types of applications can be submitted: individual project applications and consortium applications.

All applications are reviewed by international expert panels. The evaluations are based on the programme's scientific quality and objectives. The most important criteria applied are:

- scientific quality and innovativeness of the research plan
- project compatibility with the research programme
- feasibility of the research plan
- competence and expertise of the applicant/research group
- applicant's/research group's national and international contacts
- value added generated by possible cooperation

6.1 Call for plans of intent

The research programme call for applications will be carried out in two phases. In the call for plans of intent, the application form is filled according to given instructions, with the exception that the only appendices to be submitted are:

- research plan of no more than four pages
- curriculum vitae for the responsible leader of the project, no more than two pages
- list of no more than 20 scientific publications most directly relevant to the project by the responsible leader and possible other senior researchers involved

The research plan appended to the plan of intent shall include the following accounts:

- description of the research
- objectives
- key methods
- linkages to the programme's themes and to other research
- possible researcher training within the project
- national and international cooperation
- timetable
- preliminary budget

If the project involves several partners and funding is applied for independently for research at different sites, a consortium application shall be submitted. Each party to the consortium shall complete an application form for its own part, complete with the appendices listed above. Each consortium application shall include a single research plan that, in addition to the items above, also includes:

- a component describing the work of the whole consortium;

- a description of the role of each member to the consortium; and
- the value added generated from its cooperation.

Plans of intent shall be submitted no later than 31 January 2006 and full applications (requested separately) no later than 28 April 2006 via the Academy's online service at www.aka.fi/eng > Research funding > Electronic services. Applications shall be made in the English language. As application choose "VALTA". As regards applications for individual projects and consortium applications, mark "VALTA" in item 9, "Research Programme" of the application form. Each application of a consortium shall include the consortium's code, which identifies the consortium's projects (item 31 of the application form). Electronic applications shall be followed with a signed hard copy of the application form (one copy) to the Academy of Finland.

The plans of intent are reviewed by the Programme Steering Group in collaboration with external experts. The Programme Sub-committee then selects the projects for the second phase, which are requested to submit full applications with research plans. The Programme Sub-committee consists of members of the Academy research councils. Applicants will not receive written reviews of the plans of intent. The Programme Steering Group may, however, give suggestions on how to improve the applications, e.g. in the form of cooperation between different projects. Successful research projects will be sent more detailed information on the second phase of application.

6.2 Second phase of application

The second phase of application for projects invited to take part ends 28 April 2006. The full applications shall also be made in the English language. An international expert panel will carry out the scientific evaluation in August-September. The Programme Steering Group submits a proposal on projects to be funded in the programme on the basis of the scientific evaluation and the programme's objectives. The Programme Sub-committee decides on the funding.

6.2.1 Individual projects

Individual projects have a single responsible leader, but the research group may include researchers from several different institutions. Applications are prepared in accordance with the Academy's general application guidelines (see Academy website) with the exception that only the following appendices are included:

- list of appendices
- research plan (no more than 12 pages, for more information see 6.2.3)
- research report form for each ongoing Academy-funded research project of the responsible leader
- research report form for each completed Academy-funded research project of the responsible leader, for which no final report has yet been submitted
- curricula vitae (no more than two pages) for the responsible leader and the researchers for whom funding is applied, if the names of the researchers are known
- a list of no more than 20 scientific publications most directly relevant to the project by the researcher in charge and the researchers involved

- statement by an ethical committee or an experimental animal committee, if relevant
- other appendices important in terms of the assessment of the application (e.g. seminar and course programme, action plan for network or group, foreign researcher's visit and teaching plan etc.)

Funding can be applied for postdoc and predoc researchers, research costs, travel expenses, organising scientific meetings and for the promotion of researcher mobility.

6.2.2 Consortium projects

If the project involves several partners and funding is applied for independently for research at different sites, a consortium application shall be submitted. Each party to the consortium shall complete an application form for its own part, complete with the appendices listed above. Each consortium application shall include a single research plan with a common component describing the work of the whole consortium, and a separate component describing the role of each member to the consortium.

The application is prepared in accordance with the Academy's general application guidelines (see Academy website) with the exception that that only the following appendices are included:

- list of appendices
- research plan (no more than 15 pages, for more information see 6.2.3)
- consortium description (includes names and contact information for each responsible leader, a short description of each group, division of labour and the added value of the cooperation for the project; no more than one page)
- separate application form for each responsible leader (not the same person as the leader of the consortium)
- research report form for each ongoing Academy-funded research project of the responsible leader
- research report form for each completed Academy-funded research project of the responsible leader, for which no final report has yet been submitted
- curricula vitae (no more than two pages) for the responsible leader and the researchers for whom funding is applied, if the names of the researchers are known
- a list of no more than 20 scientific publications most directly relevant to the project by the researcher in charge and the researchers involved
- statement by an ethical committee or experimental animal committee, if relevant
- other appendices important in terms of the assessment of the evaluation (e.g. seminar and course programme, action plan for network or group, foreign researcher's visit and teaching plan)

6.2.3 Research plan

The research plan shall be organised as follows:

1. Abstract (on a separate sheet, no more than one page). The abstract should detail the main points regarding the project, in the following order:

- the researcher/s in charge of the project
- title of the project
- amount of funding applied for, the number of person-years of work to be funded with it and funding period
- site or sites of the research
- objective and brief description of the project

2. Table of contents, including page numbers

3. Background

- background and significance of the research nationally and internationally
- previous research of the team pertaining to the topic of the project (including a list of the research team's five key publications relevant to the topic)

4. Objectives and methods

- objectives of the research
- hypotheses and research methods
- as precise a schedule for the research as possible
- objectives in researcher training
- ethical questions and/or data protection issues

5. Researchers and resources

- composition of the research team and its division of labour, as well as the possible division of the research among different sites
- links of the project with other research carried out by the researchers on the team
- researcher training
- research environment (including equipment)
- financial plan for the project, including funding from other sources than the Academy
- detailed grounds for application for Academy funding (in particular the item "Other expenses")

6. Results

- expected results and their significance
- practical applicability of research results
- publication and other dissemination of research results

The following special situations shall be taken into account in the research plan:

- For research visits abroad and visits by foreign researchers, give the dates and programme of the visit, if already known.
- For research or researcher training abroad, describe the foreign research team.
- For researcher training courses and seminars, indicate the purpose, participants, programme and budget.

The research plan shall be no more than 12 pages (individual projects) or 15 pages (consortium projects and international cooperation projects) in length, with type size 12 or more, line spacing 1.

MORE INFORMATION

The programme memorandum and general applications guidelines are available on the Academy of Finland website at www.aka.fi/eng or at the Registrar's Office.

Academy of Finland postal address:
Academy of Finland
POB 99
FI-00501 Helsinki

Street address: Vilhonvuorenkatu 6
Tel.: +358 9 7748 8377
Fax: +358 9 7748 8299
E-mail: kirjaamo@aka.fi

Science Adviser:
Tiina Forsman
tiina.forsman@aka.fi
Tel.: +358 9 7748 8443

Science Adviser:
Timo Kolu
timo.kolu@aka.fi
Tel.: +358 9 7748 8341

SUOMEN AKATEMIA
FINLANDS AKADEMI • ACADEMY OF FINLAND

PL 99, VILHONVUORENKATU 6, 00501 HELSINKI
PUH.(09) 774 881, FAX (09) 7748 299 INTERNET: [HTTP://WWW.AKA.FI/](http://www.aka.fi/)